

Terugkoppeling aangenomen moties Congres 110

Breda, 9 november 2019

Overzicht aangenomen moties

Financiële Moties (FM)

Congresnr.	Titel	Advies	Besluit
FM 110.01	Motie "Vaststelling totaal plan duurzame partijfinanciën"	Ontraden	Aangenomen

Algemeen Organisatorische Moties (AOM's)

Congresnr.	Titel	Advies	Besluit
AOM 110.01	Reageertermijn Tweede Kamerfractie	Overnemen	Aangenomen
AOM 110.03	Debat over gekozen burgerraden	Overnemen	Aangenomen
AOM 110.06	Nieuwe toekomst voor de EU	Overnemen	Aangenomen
AOM 110.08	Herziening richtingwijzers	Overnemen	Aangenomen
AOM 110.09	D66 richtingwijzers voor de toekomst	Overnemen	Aangenomen

Actuele Politieke Moties (APM's)

Congresnr.	Titel	Advies	Besluit
APM 110.01	Gevangenisstraffen Catalaanse politici en NGO-leiders	Neutraal	Aangenomen
APM 110.02	Dwangarbeid Nordstream2 Gaspipeline	Overnemen	Aangenomen
APM 110.03	Terughalen IS-kinderen	Overnemen	Aangenomen

Politieke Moties (PM's)

Congresnr.	Titel	Advies	Besluit
PM 110.02	Afwijken van advies Van Rijn	Overnemen	Aangenomen
PM 110.03	Emancipatiebeleid moet mannen niet uitsluiten	Overnemen	Aangenomen
PM 110.07	Sociaal leenstelsel toe aan verbetering	Overnemen	Aangenomen
PM 110.09	Aanpakken woningtekort	Overnemen	Aangenomen
PM 110.10	Versterken financiële situatie gemeenten	Overnemen	Aangenomen
PM 110.11	Een dienende overheid voor de digitale kloof	Overnemen	Aangenomen
PM 110.13	Baseer hypotheek op daadwerkelijke lasten studieschuld	Overnemen	Aangenomen
PM 110.14	Stemmen vanuit het buitenland voor de aankomende Tweede Kamerverkiezingen	Overnemen	Aangenomen
PM 110.15	Kiezerspassen landelijk stemmen	Overnemen	Aangenomen
PM 110.16	AIVD en MIVD voldoen aan WIV	Overnemen	Aangenomen
PM 110.17	Je privacy staat buitenspel	Overnemen	Aangenomen
PM 110.18	Privacy waarborging	Overnemen	Aangenomen
PM 110.19	Tweede Kamercommissie Europese Democratische Vernieuwing	Ontraden	Aangenomen

PM 110.20	Handelsdeal Brazilië	Overnemen	Aangenomen
PM 110.21	Fonds Civic Space	Overnemen	Aangenomen
PM 110.22	Reactivering vliegbasis de Peel	Overnemen	Aangenomen
PM 110.24	Veilige jaarwisseling	Neutraal	Aangenomen
PM 110.25	Wapens en principes	Overnemen	Aangenomen
PM 110.26	Het stroomstootwapen niet in de basisuitrusting Nederlandse Politie	Overnemen	Aangenomen
PM 110.27	Red de rechtsbijstand!	Neutraal	Aangenomen
PM 110.28	Versterk de rechtsstaat	Overnemen	Aangenomen
PM 110.29	Niet verzaken openstellen dubbele nationaliteit	Overnemen	Aangenomen
PM 110.30	Verdwenen alleenstaande minderjarige vluchtelingen	Overnemen	Aangenomen
PM 110.31	Staatloosheid	Overnemen	Aangenomen
PM 110.32	Biodiversiteit	Overnemen	Aangenomen
PM 110.33	Vitale boerenstand en warme sanering	Ontraden	Aangenomen
PM 110.34	Maximumsnelheid	Ontraden	Aangenomen
PM 110.35	Importeren duurzame energie	Neutraal	Aangenomen
PM 110.37	Europese en internationale aanpak van biodiversiteit en stikstofuitstoot	Overnemen	Aangenomen
PM 110.38	De noodzaak van betrouwbare metingen energieverlies uit mestopslag	Overnemen	Aangenomen
PM 110.39	Uniforme CO ² -beprijzing	Overnemen	Aangenomen
PM 110.40	Transparantie over- en een evenwichtige verdeling van de effecten van de transitie naar een nieuw pensioenstelsel	Overnemen	Aangenomen
PM 110.42	Uitkering aan statushouders en ingezetene jongeren	Overnemen	Aangenomen
PM 110.43	Armoedeval en negatieve inkomstenbetaling	Overnemen	Aangenomen
PM 110.44	Meer focus op armoede	Overnemen	Aangenomen
PM 110.45	Basisinkomen	Ontraden	Aangenomen
PM 110.46	Onderzoek effecten basisinkomen	Ontraden	Aangenomen
PM 110.47	Hersteloperatie bij genitale verminking in de basisverzekering	Overnemen	Aangenomen
PM 110.48	Reductie zout	Ontraden	Aangenomen
PM 110.49	Al te goed is buurmans gek	Overnemen	Aangenomen
PM 110.51	Verminder verkooppunten tabak	Ontraden	Aangenomen
PM 110.53	Stigmatisering in de GGZ	Overnemen	Aangenomen
PM 110.54	Jeugd - GGZ	Ontraden	Aangenomen

Financiële motie

FM 110.01 Financiële Motie

Titel motie: **Vaststellen totaal plan duurzame partijfinanciën**

Indiener: Gerhard Brunsveld e.a.

Woordvoerder: Gerhard Brunsveld

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- er een voorstel voorligt voor het vrijspelen van aangehouden reserves op regionaal en lokaal niveau;
- dit voorstel onderdeel is van een breder plan "duurzame partijfinanciën";
- in dit bredere plan ook ideeën zitten over de inkomstenkant van afdelingen en regio's, waaronder de afdracht van politieke ambtsdragers aan de partij;

overwegende dat:

- het voorstel voor het vrijspelen van reserves niet los gezien kan worden van de inkomstenkant van de afdelingen en regio's;
- afdelingen en regio's voor het uitoefenen van hun activiteiten vooral afhankelijk zijn van de afdracht van de politieke ambtsdragers;
- reserves zijn opgebouwd voor campagne-activiteiten, maar ook om voldoende middelen te hebben bij terugval van politieke vertegenwoordigers na gemeenteraad- of Statenverkiezingen;
- afdelingen en regio's met witte vlekken bovendien een taak hebben om ook die leden te bedienen;

roept het Landelijk Bestuur op:

- het voorstel duurzame partijfinanciën: vrijspelen dubbele reserves in te trekken en
- het volgende congres met een totaal voorstel te komen voor de duurzame partijfinanciën, waarin zowel de reserves als de inkomsten van afdelingen en regio's meegenomen worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De vereniging D66 heeft twee financiële uitdagingen. Enerzijds zit er 'slapend' geld bij afdelingen en regio's dat niet wordt gebruikt voor politieke doeleinden. Anderzijds dreigen er 'rijke' en 'arme' afdelingen te ontstaan omdat bijvoorbeeld de lokale en regionale afdrachten niet worden (her)verdeeld in de vereniging. En dit versterkt elkaar.

Motie 110.01 roept het bestuur op om het volgende congres met een totaalvoorstel te komen voor de duurzame partijfinanciën, waarin zowel de reserves als de inkomsten van afdelingen en regio's meegenomen worden. Het is de intentie van het landelijk bestuur om deze motie uit te voeren en met een totaalvoorstel te komen waardoor de partijfinanciën toekomstbestendig en solidair worden. Dit voorstel is komend congres niet gereed omdat we nog alternatieven uitwerken. Het landelijk bestuur wil tevens investeren in draagvlak en streeft ernaar het totaalvoorstel bij het najaarscongres voor te leggen.

Algemeen Organisatorische Moties

AOM 110.01 Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie: **Reageertermijn Tweede Kamerfractie**

Indiener: Frank van Niejenhuis e.a.

Woordvoerder: Frank van Niejenhuis

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het afdelingsbestuur Noord-Groningen, 5 juli 2019, een brief per mail heeft verstuurd naar de Tweede Kamerfractie waarin gevraagd wordt om uitleg te geven over het stemgedrag, aangaande onder andere de anticonceptie en Schiphol, van de fractie in de Tweede Kamer;
- deze brief tot op heden nog niet is beantwoord;

overwegende dat:

- een redelijke termijn om brieven te beantwoorden in dit geval hoogstens een paar weken bedraagt;
- het beantwoorden van brieven van regio- en afdelingsbesturen door de Tweede Kamerfractie zeer belangrijk is voor de interne partijdemocratie zeker wanneer dit verantwoording van stemgedrag betreft;
- de regio- en afdelingsbesturen de spil zijn van het contact tussen de partij en de individuele leden. Een heldere communicatie met deze besturen ervoor zorgt dat onduidelijkheden bij leden worden weggenomen en zowel de leden als de verschillende besturen zich beter kunnen verantwoorden naar hun omgeving;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een termijn van maximaal drie weken te hanteren om een inhoudelijke reactie te geven op brieven van afdelings- en regiobesturen binnen de partij;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie heeft een nieuw mailadres aangemaakt, namelijk D66leden@tweedekamer.nl, zodat de mails van leden met voorrang behandeld kunnen worden. Tijdens het zomerreces kan beantwoording nog steeds iets langer op zich laten wachten in verband met vakantie van de betreffende woordvoerders, maar op alle andere momenten moeten we nu in staat zijn om binnen de gestelde termijn te reageren.

AOM 110.03

Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie: **Debat over gekozenburgerraden**

Indiener: AAV Verenigde Staten

Woordvoerder: Eelco Keij

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het raadgevend referendum recentelijk is afgeschaft en invoering van het bindend correctief referendum onzeker is;

overwegende dat:

- de roep om directere, snellere en participatievere inspraak in het democratische proces vanuit alle lagen van de maatschappij wordt gehoord;
- er momenteel twijfel bestaat over het juiste middel om hierin te voorzien;
- D66 de discussie over democratische modernisering hoog in het vizier heeft staan;
- in andere landen met succes wordt gewerkt met burgerraden;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- om binnen de bredere interne discussie over democratische vernieuwing tevens een discussie op te starten over de wenselijkheid van burgerraden binnen ons democratische bestel;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Zoals reeds vermeld in de motivatie voor het pre-advies op congres 110, zijn burgerraden expliciet onderdeel van de vastgestelde resolutie Democratie van Nu en is het voorstel voor burgerraden ook opgenomen in de handreiking voor raadsleden. Het onderwerp burgerfora is daarom de laatste jaren al ruimschoots onderwerp van discussie geweest en zal dat ook blijven. Het Landelijk Bestuur steunt elk initiatief om op lokaal niveau hierover in gesprek te gaan en eventuele experimenten hiermee op te starten.

AOM I 10.06

Organisatorische Motie

Titel motie:

Nieuwe toekomst voor de EU

Indiener:

AAV België en Luxemburg

Woordvoerder:

Gosse Vuijk

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de bestaande democratische structuur van de Europese Unie nog voor verbetering vatbaar is;
- de wereld in hoog tempo om ons heen verandert;
- de nieuwe voorzitter van de Europese Commissie het Europees Parlement heeft toegezegd een "Conventie over de toekomst van Europa" te organiseren om de toekomstige koers van de EU te bepalen;
- zonder actieve inzet van nationale regeringen Verdragswijzigingen voor democratische hervormingen van de Unie niet gerealiseerd worden;
- de coalitie zal moeten beslissen welk standpunt Nederland in het kader van deze Conventie zal innemen;

overwegende dat:

- D66 een positieve, toekomstgerichte en pro-Europa-partij is, en dus voorop zou moeten lopen met nieuwe ideeën voor de toekomst van Europa;
- deze verkiezingsluwe periode uitermate geschikt is voor een grondige herbezinning van een belangrijk onderwerp;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- op het najaarscongres van 2020 een bestuursmotie over de toekomst van de Europese Unie aan het congres ter overweging voorlegt;
- de totstandkoming van deze bestuursmotie vooraf gegaan wordt door een open en brede discussie binnen de partij en buiten de partij over de EU;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Sinds het vorige congres is er vanuit de Van Mierlo Stichting doorlopend contact geweest met de indiener van de motie over een goede invulling hiervan. De Van Mierlo Stichting werkt dit jaar (2020) aan een EU-visie en zal de indiener van de motie hier vanzelfsprekend in betrekken. Uiteraard wordt er in dit proces gezorgd voor voldoende discussie binnen de partij.

AOM 110.08

Algemeen Organisatorische Motie

Titel motie: **Herziening richtingwijzers**Indiener: Thema-Afdeling Democratie & Rechtsstaat, Melle Nikkels en Stefan Wirken
Woordvoerder: Stefan Wirken

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de richtingwijzers zijn opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de Van Mierlo Stichting en in 2013 naar buiten zijn gebracht en sindsdien niet meer zijn herzien;
- de richtingwijzers inmiddels de uitgangspunten zijn van D66 en deze richting geven aan het denken en ideevorming binnen de partij;
- er op het congres 109 (maart 2019) de motie AOM 109.06 is aangenomen met de volgende strekking: de richtingwijzer duurzaamheid te herzien en tot een minder vrijblijvend en meer ambitieus alternatief voor "streven naar" te komen;
- het landelijk bestuur de Van Mierlo stichting heeft verzocht de richtingwijzer te willen wijzigen conform de motie;
- de Van Mierlo Stichting te kennen heeft gegeven de richtingwijzer niet te willen wijzigen;
- de Van Mierlo Stichting een onafhankelijke stichting is die formeel geen onderdeel uitmaakt van onze democratische vereniging en deze motie niet hoeft uit te voeren;
- we daarom als partij een democratisch mechanisme ontberen om onze meest fundamentele uitgangspunten te herzien;

overwegende dat:

- D66 een democratische partij is waarbij de inhoud en visie van de partij door de leden wordt bepaald;
- er voortdurend wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen plaatsvinden die van invloed zijn op ideevorming en positionering binnen en buiten de partij;
- uitgangspunten van D66 daarom levend moeten zijn en derhalve niet in steen zijn gebeiteld;
- leden van de partij ieder uitgangspunt, dus ook de richtingswijzers, democratisch ter discussie mogen stellen;

roept het Landelijk Bestuur op:

- een democratisch mechanisme te ontwikkelen om de richtingwijzers blijvend levend te houden en dus periodiek te kunnen herzien conform wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke ontwikkelingen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling motie 110.08 en 110.09

Sinds het vorige congres is er vanuit de Van Mierlo Stichting contact geweest met de indieners van beide moties over een goede invulling hiervan. Een van de uitkomsten hiervan is dat enkele bijeenkomsten op verdiepend niveau worden georganiseerd in samenwerking met de indieners. Hier staat de vraag centraal wat de rol is van de richtingwijzers in de komende periode en, in bredere zin, wat de fundamentele uitgangspunten zijn voor onze politieke agenda. Ook het verzoek uit AOM 110.08 voor een democratisch mechanisme zal hierin worden meegenomen.

AOM 110.09

Organisatorische motie

Titel motie: **D66 richtingwijzers voor de toekomst**

Indiener: AAV De Baronie

Woordvoerder: Tim van het Hof

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de programmacommissie in 2019 in vijf themasessies gesprekken heeft gevoerd over het fundament van het verkiezingsprogramma;
- deze sessies niet het fundament kunnen zijn voor het volgende verkiezingsprogramma, maar onze vijf richtingwijzers;
- onze richtingwijzers in samenhang uiting geven aan het D66 gedachtegoed;
- de richtingwijzers sinds de introductie in 2006 geen centrale plek meer hebben gehad in discussies over de agenda van onze partij;
- ook het gedachtegoed van D66 periodiek onderhoud behoeft;

overwegende dat:

- we in een tijdsgewricht leven waarin we nieuwe antwoorden moeten vinden op de manier waarop we onze maatschappij vormgeven;
- schurende vraagstukken zoals doorgeslagen individualisering, groeiende tweedeling langs sociale, economische en culturele lijnen, ongelijke kansen gerelateerd aan globalisering en digitalisering en de uitdagingen van de energietransitie de vraag oproepen of de D66 agenda nog voldoende bijdraagt aan het een toekomstige samenleving in lijn met de streefwaarden zoals geformuleerd in onze richtingwijzers;
- D66 een partij is die vastgeroeste overtuigingen ter discussie wil stellen als dat voor de samenleving van belang is;
- een gesprek vanuit de D66 richtingwijzers ons in staat stelt om vanuit gezamenlijke waarden een scherpe agenda te formuleren waarmee we antwoord kunnen vinden op de grote maatschappelijke uitdagingen van vandaag en morgen;

verzoekt het Landelijk Bestuur

- om samen met de Mr. Hans van Mierlo Stichting en de partijtop in 2020 op basis van de D66 richtingwijzers met de leden het fundamentele gesprek te voeren over de agenda van onze partij, en de richtinggevende kernelementen uit dat gesprek mee te nemen in het volgende verkiezingsprogramma en de daarmee gepaard gaande uitingen van het D66 gedachtegoed.

en gaat over tot de orde van de dag.

<p><u>Terugkoppeling:</u> Zie AOM 110.08</p>
--

Actuele Politieke Moties

APM 110.01 Actuele Politieke Motie

Titel motie: **Gevangenisstraffen Catalaanse politici en NGO-leiders**

Indiener: Laura Prat Bertramse.a.

Woordvoerder: Laura Prat Bertrams

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het Spaanse Hooggerechtshof op 14 oktober 2019 vreedzame Catalaanse politici en NGO-leiders wegens 'opruiming' heeft veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen 9 en 13 jaar;
- deze NGO-leiders en politici ten tijde van hun veroordeling ruim 1,5 jaar in voorarrest zaten;

overwegende dat:

- er ernstige twijfels zijn over de onpartijdigheid en de rechtsgang in het proces tegen de Catalaanse leiders, zoals is vastgesteld door het NJCM en InterTrial Watch;
- de veroordeling van de Catalaanse leiders een inbreuk is op de vrijheid van meningsuiting en van vereniging zoals de Internationale Commissie voor Juristen heeft verklaard;
- het optreden van de Spaanse staat op gespannen voet staat met de beginselen van het Verdrag van Lissabon: rechtsstaat, democratie en mensenrechten, zoals onafhankelijk mensenrechtenrapporteur, DeZayas, heeft vastgesteld;
- de VN-Commissie voor Arbitraire Detentie heeft opgeroepen tot onmiddellijke vrijlating van de Catalaanse gevangenen en tot compensatie voor de periode van gevangenschap;
- de Tweede Kamer een brief heeft gestuurd aan het Turkse parlement met het verzoek zich in te zetten voor de vrijlating van Turkse parlementariërs, die in de cel waren opgesloten;
- een politiek geschil niet in de rechtbank moet worden beslist, maar via een politieke dialoog;
- een politieke dialoog ernstig wordt gefrustreerd zolang de Catalaanse leiders gevangen zitten;
- de Europese Unie een waardengemeenschap is en dat lidstaten als Hongarije en Polen ter verantwoording worden geroepen voor inbreuken op de rechtsstaat;
- het gevangen zetten van vreedzame politici en NGO-leiders een onaanvaardbare uitholling van de rechtsstaat betekent;

roept de delegatie in het Europees Parlement en de Tweede Kamerfractie op:

- zich maximaal in te spannen voor een dialoog tussen de Spaanse en Catalaanse regering en de vrijlating van de Catalaanse leiders;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie is van mening dat een dialoog tussen de Spaanse nationale regering en de Catalaanse regering de enige weg vooruit is uit dit langlopende conflict. De Tweede Kamerfractie moedigt het kabinet aan zich dan ook in te zetten om deze dialoog te stimuleren en toe te werken naar een doorbraak. De Tweede Kamerfractie, bij monde van het lid Sjoerdsma, heeft over dit onderwerp Kamervragen gesteld en het kabinet opgeroepen zich in te zetten om een dialoog te stimuleren.

APM I 10.02 Actuele Politieke Motie

Titel motie: **Dwargarbeid NordStream2 Gaspijpleiding**

Indiener: Thema-Afdeling Internationale Samenwerking

Woordvoerder: Richard Hoogland

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het Russische mensenrechtencollectief "Gulagu.net" tijdens een conferentie in Straatsburg op 22 oktober j.l. over de NordStream2 gaspijpleiding heeft bericht over gedwongen tewerkstelling van duizenden gevangenen voor de aanleg hiervan;
- er meer dan 2500 gevangenen betrokken zouden zijn bij de bouw van het compressorstation Bolsjoe Koezjomkino in de regio St Petersburg;
- er meer dan 3000 gevangenen aan het werk zouden zijn bij onderaannemers van onder meer de pijpleidingen;

overwegende dat:

- er onder gevaarlijke omstandigheden wordt gewerkt zonder veiligheidsmaatregelen in acht te nemen en waarbij veel gewonden worden gerapporteerd;
- in Nederland gevestigde bedrijven betrokken zijn bij zowel de financiering als constructie van de pijpleidingen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de regering te verzoeken een onderzoek in te stellen naar betrokkenheid van in Nederland gevestigde bedrijven bij de inzet van gevangenen middels dwargarbeid bij de aanleg van onderdelen van Nordstream2 of leveranties van onderdelen daarvoor;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De inzet van de Tweede Kamerfractie van D66 inzake het Nord Stream II project is in lijn met en breder dan de motie verzoekt. Zo heeft de fractie zich, overeenkomstig met de oproep van deze motie, ingezet tegen de ontwikkeling van Nord Stream 2. Vanaf het begin heeft de fractie zich om meerdere redenen uitgesproken tegen de bouw, en aangetekend dat dit niet enkel een economisch maar vooral ook een geopolitiek project is. D66-kamerlid Sjoerdsma heeft tijdens meerdere debatten ook de politieke consequenties van het Nord Stream project voor Oekraïne benoemd. Om controle over het gebruik van Nordstream 2 te verkrijgen, zal de fractie zich blijven inzetten om de Europese Commissie hiertoe de juiste bevoegdheden te geven via de Gasrichtlijn. Hiermee is de inzet er op gericht om Nordstream 2 volledig onder Europese regelgeving te brengen om zodoende de controle over de toevoer ook onder Europese mededingingsregels te scharen.

APM I 10.03 Actuele Politieke Motie

Titel motie: **Terughalen IS-kinderen**

Indiener: Roos Beek e.a.

Woordvoerder: Roos Beek

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- Nederlandse moeders en kinderen vastzitten in vluchtelingenkampen in het noorden van Syrië;
- Op 17 oktober een groep Nederlandse vrouwen een kort geding tegen de Nederlandse staat heeft aangespannen om met hun kinderen opgehaald te worden uit deze kampen;
- in deze vluchtelingenkampen gebrek is aan elementaire levensbehoeften zoals voedsel;
- de winter op komst is en kinderen en baby's zullen sterven door onderkoeling;
- het noorden van Syrië opnieuw onveilig gebied is geworden door de inval van Turkije, het terugtrekken van Amerikaanse troepen en het optrekken van troepen van Assad;
- de Nederlandse staat op dit moment geen grip heeft op de Nederlandse moeders en kinderen en daardoor niet effectief in staat is om bij hen radicalisering te voorkomen en er zo nodig voor te zorgen dat zij deradicaliseren;

overwegende dat:

- het afreizen naar door IS bezet gebied geen kind is aan te rekenen;
- het goed mogelijk is dat juist door moeders en kinderen daar te laten ze een grotere bedreiging vormen voor de nationale veiligheid dan wanneer ze hier respectievelijk worden berecht en opgevangen;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- de minister van Justitie en Veiligheid op te roepen zo snel mogelijk Nederlandse moeders en kinderen die vastzitten in vluchtelingenkampen in het noorden van Syrië terug te halen naar Nederlands grondgebied teneinde volwassenen te berechten en kinderen op te vangen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Zowel in de Tweede Kamer als publiekelijk blijft D66-Tweede Kamerlid Sjoerd Sjoerdsma zich inzetten om kinderen van IS-strijders die momenteel in Syrische kampen zitten naar Nederland te halen. Om ze hier op te vangen en een toekomst te bieden, in plaats van hun leven in een kalifaat tussen prikkeldraad waar de kans op radicalisering alleen maar groter wordt. De rechter heeft recent besloten dat de vraag of kinderen en vrouwen hierheen moeten halen, aan de politiek is. Daarop heeft D66 publiekelijk aangegeven dat wat ons betreft de kinderen hierheen komen en dat zowel de vrouwen als mannen berecht moeten worden voor de vreselijke wandaden die zij in Syrië en Irak hebben begaan, heeft de Minister van Justitie & Veiligheid hiertoe opgeroepen. Zoals een rechtsstaat betaamt. Helaas laat de huidige politieke realiteit zien dat er een brede meerderheid, van zowel rechtse als sommige linkse partijen in de Kamer, dit standpunt niet deelt en dat maakt het moeizaam dit doel te realiseren. Desondanks blijft de Tweede Kamerfractie van D66 zich hiervoor inzetten.

Politieke Moties

PM 110.02   Politieke Motie

Titel motie: **Afwijken van advies van Rijn**

Indiener: Jasper Aalbers e.a.

Woordvoerder: Jasper Aalbers

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- een commissie onder leiding van Martin van Rijn de minister van Onderwijs heeft geadviseerd over aanpassingen in de bekostiging van het hoger en wetenschappelijk onderwijs;
- de adviezen van de commissie gericht zijn op het wegnemen van ongezonde concurrentieprikkels in het stelsel;
- de adviezen van deze commissie, indien overgenomen, leiden tot een herverdeling van middelen tussen universiteiten;
- deze herverdeling gunstig uitpakt voor technische universiteiten, en nadelig voor instellingen met een breed aanbod van alfa, gamma en medische studies;
- de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU) en WOinActie zich uit hebben gesproken tegen deze herverdeling;
- de minister het advies van Van Rijn grotendeels heeft overgenomen en in het najaar met de Tweede Kamer zal bespreken (heeft besproken);

overwegende dat:

- de inzet van 'Van Rijn' om ongezonde concurrentieprikkels weg te nemen waardevol is;
- de herverdeling die volgt uit de uitwerking van dit advies op veel weerstand stuit;
- de versterking van het beta-onderwijs niet ten koste mag gaan van de kwaliteit van het medisch, alfa en gammaonderwijs;
- de Nederlandse kenniseconomie gebaat is bij sterk, divers en interdisciplinair onderzoek en onderwijs;
- het verkiezingsprogramma van D66 de intrinsieke waarde van toegepast en fundamenteel onderwijs benadrukt;
- en dat schuiven met geld niet hetzelfde is als investeren in onderzoek en onderwijs;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie:

- zich sterk te maken voor het wegnemen van de negatieve herverdeeleffecten die volgen uit de uitvoering van het advies van de commissie Van Rijn;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.03 Politieke Motie

Titel motie: **Emancipatiebeleid moet mannen niet uitsluiten**

Indiener: AAV Enschede

Woordvoerder: Edina Bavcic

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- emancipatiebeleid voor mannen in het partijprogramma van D66 ontbreekt;
- uit onderzoek "Naleving van contact-omgangsafspraken na scheiding: een rechtsvergelijkend en sociaalwetenschappelijk perspectief" uitgevoerd in opdracht van het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum), ministerie van Justitie en Veiligheid, blijkt dat vaders in Nederland structureel benadeeld worden ten opzichte van moeders bij voogdij en toegang tot hun kinderen;

overwegende dat:

- wederzijds gericht emancipatiebeleid het uitgangspunt zou moeten zijn;
- mannen ook te maken hebben met beeldvorming over typische rolpatronen en verwachtingen;
- er een vooroordeel is dat mannen minder goed kunnen zorgen voor kinderen dan vrouwen;
- emancipatiebeleid voor mannen niet "tegen vrouwen is" maar bijdraagt aan een wederzijds gericht emancipatiebeleid;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- om meer aandacht te schenken aan de emancipatie van mannen, met name rond de voogdij bij echtscheiding, maar ook bij andere kwesties;
- om in de toekomst te streven naar een eerlijkere verdeling van de voogdij en andere kwesties waar mannen specifiek mee te maken hebben;
- hiermee wederzijds gericht emancipatiebeleid als uitgangspunt te nemen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.07 Politieke Motie

Titel motie: **Sociaal leenstelsel aan verbetering toe**

Indiener: AAV De Baronie
Woordvoerder: Patrick Smans

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de landelijke fractie pas een plan "Voor een schuldenvrije toekomst" heeft aangekondigd, met daarin de component 'Het voorkomen van schulden';
- het sociaal leenstelsel onder druk staat;
- juist kansarmere jongeren meer risico lopen een flinke schuld aan te moeten gaan om te kunnen studeren;

overwegende dat:

- schulden een gevaar zijn voor het welzijn, voor de gezondheid en voor de mogelijkheden om mee te doen in de samenleving;
- er systemen denkbaar zijn die meer dan het huidige sociaal leenstelsel als stimulans kunnen werken voor jongeren om te gaan studeren en daarmee verdere kansgelijkheid bevorderen;
- we juist jonge mensen willen stimuleren zichzelf richting de toekomst maximaal te ontwikkelen;
- het oude studiefinancieringssysteem met basis- en aanvullende beurs ook niet de gewenste oplossing is;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om uit te spreken dat het huidige sociaal leenstelsel aan verbetering toe is;
- te komen met een voorstel voor een aangepast systeem van studiefinanciering;
- daarbij ook de Jonge Democraten te betrekken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.09 Politieke motie

Titel motie: **Aanpakken woningtekort**

Indiener: AAV Arnhem

Woordvoerder: Marian Louppen

De algemene ledenvergadering van D66, bijeen op 9 november 2019 in Breda,

overwegende dat:

- het tekort aan betaalbare woningen de laatste jaren sterk is toegenomen en dat het aanpakken daarvan volgens het kabinet nu een hoge prioriteit krijgt;
- woningcorporaties jaarlijks 1,7 miljard 'verhuurderheffing' moeten afdragen aan het rijk en daarnaast, a.g.v. een EU richtlijn, nog eens 0,7 miljard extra aan belastingen; bedragen die de komende jaren verderoplopen;
- corporaties door de jaarlijkse afdracht van (dit jaar) in totaal 2,4 miljard, worden belemmerd in hun maatschappelijke taak: het zorgen voor een toereikend woningaanbod en eveneens onvoldoende toekomen aan verduurzaming van woningen;
- onafhankelijk onderzoek (COELO) heeft uitgewezen dat de verhuurderheffing, naast de directe negatieve gevolgen voor de woningvoorraad, ook maatschappelijk en economisch nadelige gevolgen heeft, en dat onafhankelijk deskundigen pleiten voor een substantiële vermindering van de verhuurderheffing;
- het kabinet thans de heffingen op corporaties van in totaal 2,4 miljard per jaar met 100 miljoen verlaagt, maar dat als gevolg van eveneens voorziene verhogingen de totale afdracht van corporaties in 2021 desondanks nog stijgt;

constaterende dat:

- het woningtekort en de verduurzaming op deze wijze onvoldoende worden aangepakt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich maximaal in te spannen om de verhuurdersheffing substantieel verder te verlagen in overeenstemming met de hoge prioriteit die het kabinet toekent aan het woningtekort en aan de verduurzaming van woningen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.10 Politieke Motie

Titel motie: **Versterking financiële situatie gemeenten**

Indiener: Wilfried de Jonge.a.

Woordvoerder: Wilfried de Jong

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- vrijwel alle gemeenten geconfronteerd worden door tekorten in dit lopende begrotingsjaar;
- alle gemeenten fors moeten ingrijpen om de financiën in 2020 en daarna op orde te krijgen;
- gemeenten voor steeds meer en grotere opgaven staan;
- deze opgaven niet alleen binnen het sociaal domein, maar ook in bijvoorbeeld de openbare ruimte, de openbare veiligheid, de klimaatadaptatie en de energietransitie aanwezig zijn en toenemen;
- de middelen om de eigen begroting op orde te krijgen met lokale belastingen beperkt zijn;
- de door het rijk gewenste koopkrachtverbetering (deels) teniet wordt gedaan door de noodzakelijke verhoging van de lokale belastingen;

overwegende dat:

- voor deze ondertussen noodzakelijke investeringen bij veel gemeenten onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn;
- de te beperkte financiële middelen leiden tot uitholling van kwaliteit van de openbare ruimte en voorzieningen omdat de gemeentefinanciën zelfs bij economische voorspoed de noodzakelijke investeringen en beschikbaar stellen van voorzieningen nauwelijks mogelijk maakt;
- de te beperkte financiële middelen leiden tot een verslechtering in de leefomgeving en de bereikbaarheid van voorzieningen;
- de te beperkte financiële middelen leiden tot (ernstige) vertraging van zeer gewenste ontwikkelingen als energietransitie en klimaatadaptatie;
- de huidige financieringssysteem niet meewerkt aan stabiel beleid en het daadwerkelijk behalen van doelstellingen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op een stabiele toekenning van middelen van een zodanige omvang dat gemeenten al op korte termijn maar zeker in de toekomst haar taken naar behoren kan uitvoeren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Het belang van voldoende en stabiele inkomsten voor gemeenten is groot volgens de Tweede Kamerfractie van D66. De trap-op-trap-af-systematiek in het gemeentefonds kent voordelen, maar zorgt in de huidige vorm voor schommelingen in de inkomsten van gemeenten. Omdat gemeenten slechts beperkte invloed hebben op hun inkomsten en uitgaven, zorgen veranderingen in het gemeentefonds voor relatief grote schokken in de stand van gemeentefinanciën. Dit kan tot problemen leiden als gemeenten opeens met spoed moeten bezuinigen omdat het accres tegenvalt.

Daarom heeft TK-fractievoorzitter Rob Jetten bij de Algemene Politieke Beschouwingen een motie ingediend met Gert-Jan Segers waarin het kabinet gevraagd wordt samen met de VNG te onderzoeken met welke aanpassingen van de trap-op-trap-af-systematiek gemeenten meerjarig meer financiële zekerheid kunnen krijgen. Daarnaast heeft Tweede Kamerlid Joost Sneller aandacht gevraagd voor de negatieve effecten van onderbesteding bij het Rijk op de financiële positie van gemeenten. Aan de hand daarvan heeft vml. staatssecretaris Snel aan de Kamer laten weten actie te ondernemen om samen met de VNG te kijken voor meer stabiliteit in het gemeentefonds, ook voor het jaar 2020. In de brief van de minister van BZK d.d. 18 december 2019 staan ook enkele oplossingsvarianten voor stabilisering van het gemeentefonds, die samen met de VNG zijn opgesteld. Dit betreffen varianten als het bevriezen van het accres voor het lopend jaar, het invoeren van

een behoedzaamheidsmarge, voorschriften over de omgang met loon- en prijseffecten of een eventuele kasschuif.

Daarnaast is ook de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied van belang voor D66. Op deze manier zou ook meer stabiliteit gebracht kunnen worden in de lokale financiën, omdat gemeenten dan minder afhankelijk zijn van Rijksfinanciën. In de meest recente decembercirculaire noemt de minister van BZK dat een ambtelijke werkgroep bezig is met het nadenken voor varianten hiervan. Deze varianten worden dan meegenomen in het bouwstenentraject voor een beter belastingstelsel. De besluitvorming over eventuele verruiming van het lokale belastinggebied is wel aan een volgend kabinet gelaten. Daarover gaat de fractie graag in gesprek met onze lokale D66-vertegenwoordigers, evenals over andere afspraken over de vormgeving van het gemeentefonds in de toekomst.

PM 110.11 Politieke Motie

Titel motie: **Een dienende overheid voor de digitale kloof**

Indiener: AAV De Baronie
Woordvoerder: Mariëtta Buitenhuis

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de regering communicatie via post stap voor stap wil afbouwen;
- deze dienstverlening voortaan zoveel mogelijk via digitale kanalen wil delen;
- digitale bekendmaking van overheidsbesluiten de hoofdregel is geworden;
- het 15-20% van de Nederlandse bevolking door onvoldoende digitale vaardigheden niet lukt om zaken met de overheid te regelen;
- de Afdeling Advisering van de Raad van State recent een advies heeft gepubliceerd. Zij vindt dat de overheid onvoldoende stilstaat bij de gevolgen van de digitalisering en de verhouding tussen overheid en burger;
- ook de Nationale Ombudsman heeft opgeroepen burgers centraal te stellen, 'Juist als het gaat om digitalisering van je dienstverlening';

overwegende dat:

- digitalisering de samenleving veel voordelen en kansen biedt;
- de burger niet de dupe mag worden van de nadelige gevolgen van de digitalisering door de overheid;
- het in de samenleving waarin van iedereen verwacht wordt mee te doen, van belang is iedereen de mogelijkheid heeft om van overheidsbesluiten op de hoogte te zijn;

verzoekt de Eerste Kamerfractie en de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten dat er voor iedereen een mogelijkheid beschikbaar blijft om, al dan niet digitaal, van berichtgeving van de overheid op de hoogte te blijven;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112

PM 110.13 Politieke Motie

Titel motie: **Baseer hypotheek op daadwerkelijke lasten studieschuld**

Indiener: Vincent van Roone.a.

Woordvoerder: Vincent van Roon

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het voor starters op de woningmarkt met een studieschuld momenteel ontzettend moeilijk is om een fatsoenlijke hypotheek te krijgen;
- de daadwerkelijke maandlasten van een afbetaler niet enkel worden bepaald door de hoogte van de schuld, maar óók worden begrensd door de hoogte van het besteedbaar inkomen (de draagkrachttoets: als alleenstaande betaalt men nooit meer dan 4% van het inkomen boven het minimumloon);
- hypotheekverstrekkers deze draagkrachtbescherming negeren, en daardoor zwaar overschatten hoeveel starters per maand kwijt zijn aan hun studieschuld;
- starters hierdoor soms tienduizenden euro's hypotheek mislopen, die ze op basis van hun feitelijke maandlasten volledig verantwoord zouden kunnen lenen;

overwegende dat:

- de onnodige moeilijkheden die starters met een studieschuld ervaren bij het krijgen van een hypotheek een terechte frustratie met de uitwerking van het sociaal leenstelsel is;
- hypotheekverstrekkers hun ogen niet bewust zouden moeten sluiten voor de beschermingen voor terugbetalers die de wet biedt, zoals de draagkrachttoets;
- het onwenselijk is dat starters feitelijk worden aangemoedigd hun studieschuld te verzwijgen bij een hypotheekaanvraag;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- zich in te spannen om maatregelen te nemen die hypotheekverstrekkers bewegen om hypotheek te verstrekken op basis van de werkelijke maandlasten van de studieschuld van starters, met inachtneming van de draagkrachttoets;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Op 12 november heeft de Tweede Kamer de motie Paternotte/Wiersma aangenomen. Deze motie 'verzoekt de regering om het Nibud te vragen om advies over de wegingsfactor van studieleningen bij hypotheek waarbij de aannames rond de rentestanden worden heroverwogen en het bestaande advies ten aanzien van de wegingsfactor voor studieschulden indien wenselijk aan te passen.' Met deze motie beoogt de Tweede Kamerfractie om de weging van de studieschuld bij een hypotheekaanvraag meer in lijn te krijgen met de daadwerkelijke lasten. Wij zijn nu in afwachting van het advies van het Nibud en de reactie van het kabinet hierop.

PM 110.14

Politieke motie

Titel motie: **Stemmen vanuit het buitenland voor de aankomende Tweede Kamerverkiezingen**

Indiener: AAV Verenigde Staten

Woordvoerder: Eelco Keij

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- ten enenmale is gebleken dat stemmen vanuit het buitenland vaak niet lukt, met name door trage en onbetrouwbare posterijen in verschillende landen;
- de Stemmen Tracker van de Stichting Nederlanders Buiten Nederland (SNBN) dit probleem onlangs opnieuw heeft aangetoond ten tijde van de recente verkiezingen voor het Europees Parlement;

overwegende dat:

- tot op heden geen wetsvoorstel gelanceerd is dat voorziet in een voldoende en adequate digitalisering van het stemproces voor Nederlanders die buiten Nederland wonen;
- het de vraag is of er voldoende tijd is tot de aankomende Tweede Kamerverkiezingen om een wetsvoorstel van die strekking aan te nemen;
- kiezers in het buitenland nu gedwongen worden weken van tevoren hun stem uit te brengen (mits mogelijk);
- het speelveld rondom verkiezingen totaal veranderd is in de afgelopen jaren, aangezien er een versplintering in het politieke landschap heeft opgetreden, er veel meer zwevende kiezers zijn dan voorheen en politieke partijen zich pas in de laatste dagen voor de stembusgang echt bloot geven;
- kiezers in het buitenland hierdoor op basis van onvolledige en soms achterhaalde informatie een stemkeuze moet bepalen en dit een verkapte vorm van stemdiscriminatie is;
- stemmen per volmacht vanuit het buitenland een deel van de lokale posterijen omzeilt en als extra voordeel heeft dat men op de dag van stembusgang gewoon kan stemmen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om de introductie van in ieder geval het digitale briefstembewijs (en niet bijvoorbeeld enkel het vervangende briefstembewijs) zo snel mogelijk te regelen, en in afwachting daarvan een bewustwordingscampagne op te zetten om kiezers in het buitenland te wijzen op de mogelijkheid van stemmen middels volmacht;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112

PM 110.15 Politieke Motie

Titel motie: **Kiezerspassen landelijk stemmen**

Indiener: AAV Gelderse Vallei
Woordvoerder: Hendri Nortier

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het op dit moment niet mogelijk is zonder het aanvragen van een kiezerspas bij je gemeente in heel Nederland te kunnen stemmen voor de landelijke en Europese verkiezingen;

overwegende dat:

- het huidige systeem een belemmering is van het democratische recht dat iedere Nederlander heeft. Er zouden in een perfecte democratie geen belemmeringen moeten zijn om te gaan stemmen of dat er een aanvraag ingediend moet worden om dit te wijzigen;
- het huidige systeem niet ten goede komt van de opkomst en het democratische proces. Iedereen zou automatisch een kiezerspas moeten krijgen zodat zij overal in Nederland mogen en kunnen stemmen;
- invoering van het kunnen stemmen in heel Nederland het stemmen voor landelijke en Europese verkiezingen bevordert;.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op onderzoek naar de haalbaarheid om bij landelijke en Europese verkiezingen overal in Nederland te kunnen stemmen zonder dat een voorafgaande aanvraag daartoe bij de gemeente nodig is;
- op basis van de uitkomsten van dat onderzoek verdere stappen te formuleren;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.16

Politieke Motie

Titel motie: **AIVD en MIVD voldoen aan de WIV**

Indiener: AAV Gelderse Vallei

Woordvoerder: Frank van 'tEnde

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de Wiv in werking is getreden en nageleefd dient te worden;
- de CTIVD afgelopen september aangaf te gaan onderzoeken hoe AIVD en MIVD bulkdatasets verga-ren. Dit bericht kwam bovenop een eerdere mededeling van de CTIVD waarin aangegeven werd dat AIVD en MIVD 'nog veel werk moeten verzetten' om te voldoen aan de Wiv wetgeving;

overwegende dat:

- de berichtgeving over de naleving van de Wiv niet gerust weet te stellen en te denken geeft of de handhaving en toetsing van de Wiv echt deugdelijk en streng genoeg zijn;
- de toezichthouder CTIVD, op dit moment, niet duidelijk lijkt te weten hoe data verkregen wordt;
- elke Nederlander recht heeft op een goede beveiliging van haar privacy;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de minister op te roepen tot een kraakheldere toetsing en een strenge handhaving van de Wiv;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.17 Politieke Motie

Titel motie: **Je privacy staat buitenspel**

Indiener: Sibren van den Berg e.a.

Woordvoerder: Sibren van den Berg

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- camera's ten behoeve van het live uitzenden van amateursport op internet (bijvoorbeeld VoetbalTV) bij steeds meer sportvelden worden geïnstalleerd;
- er ook kinderen sporten op deze sportvelden waarvan beelden worden uitgezonden;

overwegende dat:

- de privacy van sporters, publiek en voorbijgangers als sneeuw voor de zon verdwijnt door beelden van herkenbare individuen live op internet uit te zenden;
- de beelden gekopieerd of opgenomen kunnen worden en zodoende over internet kunnen gaan zwerven;
- het uitzetten van camera's van VoetbalTV niet mogelijk is en het op verzoek verplaatsen van een wedstrijd naar een veld zonder camera's niet werkbaar is voor veel sportverenigingen;
- sporters, publiek en voorbijgangers niet een reële mogelijkheid hebben om ervoor te kiezen niet gefilmd te worden, daar zij anders niet op of langs een sportveld kunnen zijn;
- voordelen zoals het analyseren van tactieken of het meekijken door familieleden ook te behalen zijn door een privé-opname te maken;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te zorgen dat er tijdig wordt ingegrepen om privacy schendingen en andere ongewenste neveneffecten van het live uitzenden van amateursport te voorkomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie heeft in verschillende debatten gepleit voor adequate handhaving van de Europese privacywet, de AVG. De AP heeft duidelijk ook privacy schendingen in de sport op haar vizier. Zo blijkt uit de recente boete voor de KNLTB van 500.000 euro. Daarnaast heeft de TK-fractie tevens aandacht gevraagd voor voldoende middelen voor de betreffende toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens. De AP heeft de afgelopen jaren al een verhoging van het budget gekregen en D66 blijft zich inzetten voor verhoging daarvan, zodat de toezichthouder nog beter toezicht kan houden op privacy schending.

PM 110.18 Politieke Motie

Titel motie: **Privacy waarborging**

Indiener: AAV Gelderse Vallei
Woordvoerder: Randy Snellenburg

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- sinds 25 mei 2018 de AVG van toepassing is en privacy waarborgt;
- privacy een grondrecht is en verankerd is in artikel 10 van de grondwet;
- het kabinet in de klimaatwet voorsorteert op een kilometerheffing op het wegennet.

overwegende dat:

- ondanks dat er diverse manieren ter sprake zijn gekomen van kilometerbeprijzing, privacy een onderbelichte kant blijft.
- privacy een groot goed is voor onszelf en onze medeburgers, en dit moet in een mogelijk kilometerheffing systeem goed gewaarborgd worden;
- er in een mogelijke kilometerbeprijzingsysteem privacy een te kleine rol gaat spelen;
- privacy niet kan bestaan zonder vrijheid om te reizen zonder gevolgd te worden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een kilometerbeprijzingsysteem te bepleiten waarbij privacy gerespecteerd wordt;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.19 Politieke Motie

Titel motie: **Tweede Kamercommissie Europese Democratische Vernieuwing**

Indiener: Thema-Afdeling België en Luxemburg
Woordvoerder: Christiaan de Vries

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de visie van D66 over Europese democratie niet overeenkomt met de huidige werking van de Europese Unie;
- Commissievoorzitter Von Der Leyen van plan is een conferentie over o.a. de toekomst van de Europese democratie te organiseren;

overwegende dat:

- nieuwe Europese verdragen alleen bepaald kunnen worden door de lidstaten en de Tweede Kamer dus een cruciale rol speelt in de vorming van de Nederlandse positie betreffende verdragswijziging;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- voor de zomer van 2020 de Kamer op te roepen tot de instelling van een tijdelijke Kamercommissie Europese Democratische Vernieuwing;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- in samenwerking met liberale zusterpartijen zich in te zetten voor de instelling van soortgelijke commissies in andere EU-lidstaten;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie zet zich intensief in om de Europese democratie te vernieuwen. De Conferentie over de Toekomst van Europa is daar een goede gelegenheid voor. In debatten (zoals in het AO over de Raad Algemene van 18 februari) roept de Tweede Kamerfractie de regering dan ook geregeld op om deze conferentie aan te grijpen als momentum om de EU democratisch te hervormen. Daarnaast heeft D66 voorgesteld om deze Conferentie over de Toekomst van Europa aan te merken als een onderwerp voor de kennisagenda van de Commissie Europese Zaken. Omdat er geen draagvlak is voor een specifieke Tweede Kamercommissie over Europese Democratische vernieuwing, is het op deze wijze wél mogelijk activiteiten in de Kamer te organiseren die hier specifiek betrekking op hebben. D66 is de initiatiefnemer en trekker op dit kennisthema en stelt ook een D66-Kamerlid voor als rapporteur op dit dossier. Zo kunnen er specifieke debatten en rondetafelgesprekken over de Conferentie over de Toekomst van Europa georganiseerd worden, met als doel een nationaal debat over Europese democratische vernieuwing.

PM 110.20 Politieke Motie

Titel motie: **Handelsdeal Brazilië**

Indiener: AAV Gelderse Vallei
Woordvoerder: Hendri Nortier

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het leefgebied van beschermde diersoorten wordt verkleind;
- plantensoorten dreigen te verdwijnen;
- het Amazonegebied de longen zijn van de aarde;
- het Amazonegebied een schat is aan diversiteit van levensvormen;

overwegende dat:

- het Amazonegebied een groot deel van de oplossing is voor het klimaatprobleem;
- het Amazonegebied ernstig wordt bedreigd en dat de regering van Brazilië niet daadkrachtig optreedt om de branden, de kap en de landbouw te beperken. De regering van Brazilië stelt economisch belang voor op het belang van natuur, milieu en klimaat. De bomenkap vanwege bosbouw en landbouw is met deze regering in een jaar tijd met 88% gestegen;
- de huidige regering van Brazilië niets doet om de longen van de aarde te beschermen en ervoor te zorgen dat illegale bomenkap wordt ontmoedigd. En dat de regering alleen onder internationale druk lijkt te opereren;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zeer kritisch de Zuid-Amerikaanse handelsdeal te bezien. Daarbij moeten duurzaamheid, klimaat en mensenrechten sterk verankerd zijn in een dergelijke handelsdeal;
- middelen in de begroting vrij te maken om de Amazone te beschermen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

In het verkiezingsprogramma voor de Europese verkiezingen heeft D66 aangegeven enkel handelsverdragen te sluiten met landen die het Parijsakkoord ondertekend hebben. Dat standpunt staat nog steeds. Momenteel wordt het handelsverdrag met de zogenaamde Mercosur-landen, waaronder Brazilië, door de Europese Commissie gefinaliseerd. Wanneer de officiële teksten gereed zijn, zullen deze kritisch bezien worden, vanzelfsprekend met name op duurzaamheid, klimaat en mensenrechten. Ten slotte is bij de begroting van Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking door een amendement van D66 voor 2020 5 miljoen euro extra vrijgemaakt om ontbossing wereldwijd tegen te gaan en verduurzaming van lokale boeren te bevorderen.

PM 110.21 Politieke motie

Titel motie: **Fonds Civic Space**

Indiener: Thema-Afdeling Internationale Samenwerking

Woordvoerder: Richard Hoogland

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- er in het afgelopen decennium in de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking steevast flink is bezuinigd, waaronder op de versterking van het maatschappelijk middenveld;
- die bezuinigingen in tien jaar zijn opgelopen tot meer dan zestig procent;
- de ruimte voor maatschappelijke organisaties (MO's) wereldwijd afneemt ("shrinking civic space");

overwegende dat:

- MO's in lage- en middeninkomenslanden armoede bestrijden en zich inspinnen voor de positie van gemarginaliseerde groepen, mensenrechten- en milieurechtenverdedigers;
- MO's ook een belangrijke controlerende functie hebben richting overheden en bedrijven, vaak als waakhond optreden inzake misstanden zoals corruptie, belastingontwijking, milieudegradatie en mensenrechtenschendingen, en een wezenlijke bijdrage leveren aan het behalen van de Duurzame Doelen (SDGs);
- er tegengewicht geboden moet worden aan de krimpende ruimte voor maatschappelijke organisaties;
- het instellen van een flexibel fonds voor civic space de trend van verdere achteruitgang kan keren;
- de bedreiging van en de waardering voor de functie van MO's zich tot nu toe niet vertaalt in extra financiële steun, noch in een wederverhoging voor het budget 'versterking maatschappelijk middenveld';

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om binnen de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking extra middelen te vinden voor (een fonds voor) civic space;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Versterking van het maatschappelijk middenveld is voor D66 al jaren een prioriteit. Nadat hierop in het vorige kabinet flink bezuinigd is, wordt in de begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van D66-Minister Sigrid Kaag in deze kabinetsperiode ieder jaar eindelijk weer meer geld voor de versterking van het maatschappelijk middenveld vrijgemaakt. De Tweede Kamerfractie is daarom zeer verheugd met deze extra inzet. Tijdens de behandeling van de begroting heeft D66-Tweede Kamerlid Achraf Bouali deze prioriteit nog eens extra benadrukt en een motie mede-ingediend waarin wordt benadrukt dat kwaliteit en verwachte impact van voorstellen waar geld aan wordt toegekend leidend is en selectie ook buiten de focusregio's en -landen zoals gesteld in het regeerakkoord mogelijk blijft.

PM 110.22 Politieke motie

Titel motie: **Reactivering vliegbasis De Peel**

Indiener: Thema-afdeling Duurzaam

Woordvoerder: Luit Buurma

constaterende dat

- defensie een concept Nota Reikwijdte en detailniveau (cNRD) over de te reactiveren Vliegbasis de Peel ter visie heeft gelegd en daarop zienswijzen heeft ontvangen (termijn nu gesloten);
- het plan is om de nu slapende luchthaven te renoveren met de bedoeling om te fungeren als reserve- en oefenlocatie voor ondermeer de JSF;
- het totaal aantal straaljagers in Nederland gedurende de afgelopen drie decennia drastisch is gedaald;
- er sprake is van integratie van militaire en civiele luchtverkeersleiding en herziening van de indeling van het luchtruim waardoor bestaande civiele en militaire vliegvelden meer capaciteit krijgen;
- de Vliegbasis De Peel omringd is door Natura 2000 gebied;
- er in de cNRD nog geen sprake is van een gedegen ADC toets,

overwegende dat

- de recente discussie over het Programma Aanpak Stikstof (PAS - Commissie Remkes) geen rol heeft gespeeld in de achterliggende beraadslagingen;
- juist van het Rijk een voorbeeldwerking moet uitgaan wat betreft de ontwikkeling van een nieuw PAS beleid gericht op herstel van de balans tussen grijs en groen milieubeleid;
- het militaire karakter van deze innovaties een internationale context behoeft;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- voor de reactivering van de Vliegbasis De Peel een (Plan)MER af te dwingen waarin de ADC toets en eventuele saldering centraal worden gesteld;
- dat daarbij de componenten A en D (zijn er Alternatieven en is er sprake van een Dwingend belang) nadrukkelijk worden gekoppeld aan de vraag hoe de eventuele Compensatie vorm wordt gegeven;
- meer in het algemeen beleid te ontwikkelen gericht op een eerlijke balans tussen korte termijn (vlieg)veiligheid en langere termijn natuurherstel.

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.24 Politieke Motie

Titel motie: **Veilige jaarwisseling**

Indiener: AAV Delft en AAV Apeldoorn
Woordvoerder: Melanie Oderwald-Ruijsbroek

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) in het rapport van december 2017 "Veiligheidsrisico's jaarwisseling" de aanbeveling deed dat er een verbod moet komen op vuurwerk dat tijdens de jaarwisseling veel letsel veroorzaakt, zoals knalvuurwerk en vuurpijlen;
- steeds meer Nederlanders zich realiseren dat dit vuurwerk te veel (materiële) schade en overlast veroorzaakt voor mens, dier en milieu;
- het afsteken van vuurwerk tijdens de jaarwisseling nog altijd leidt tot een enorme belasting voor de hulpverlenende instanties en dat zij worden gehinderd tijdens hun werk en ernstig worden bedreigd;
- korpschef Erik Akerboom met 27 organisaties oproepen om tot een veilige jaarwisseling te komen en landelijk maatregelen te nemen die echt zorgen voor minder slachtoffers en schade;
- het D66 Verkiezingsprogramma 2017-2021 geen aandacht besteed aan "vuurwerk";

overwegende dat:

- maatregelen die lokaal genomen kunnen worden niet toereikend zijn gebleken en de lappendeken aan lokale vuurwerkregels de handhaving ervan voor agenten onmogelijk maken;
- geweld en agressie tegen onze hulpverleners, ook tijdens de jaarwisseling, onacceptabel is;
- door landelijk te stoppen met de verkoop van knalvuurwerk en pijlen de politie overal in het land weet waar ze aan toe zijn en beter kan ingrijpen als ze met vuurwerk bekogeld worden;
- de handelingen van de één geen schade mogen veroorzaken aan de ander;
- directe en fysieke schade als gevolg van knalvuurwerk en vuurpijlen volgens het schadebeginsel van de John Stuart Mill rechtvaardigt dat de overheid ingrijpt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie om:

- de aanbeveling van de OVV over te nemen en zich in te zetten voor een verbod van vuurwerk dat in de praktijk de grootste inbreuk maakt op de veiligheid doordat het zorgt voor letsel (vuurpijlen) en overlast (knalvuurwerk);

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Na wederom een uit de hand gelopen jaarwisseling heeft de Tweede Kamerfractie van D66 gepleit om de aanbevelingen van de OVV over te nemen om te komen tot een verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. Op 30 januari maakte het kabinet bekend dit advies van de OVV over te nemen. De Tweede Kamerfractie van D66 heeft dit van harte toegejuicht in het debat over de jaarwisseling van 5 februari 2020. Er wordt nu geregeld dat al voor komende jaarwisseling van 2020/2021 een verbod bestaat op knalvuurwerk en vuurpijlen.

PM 110.25 Politieke Motie

Titel motie: **Wapens en principes**

Indiener: AAV Arnhem

Woordvoerder: Marian Louppen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- D66 in haar wapennota 'Wapens en principes' meldt dat wapendeals regelmatig op gespannen voet staan met veiligheidsbelangen en mensenrechten en dat wapens die Nederland exporteert niet mogen worden gebruikt voor onderdrukking van de lokale bevolking, het aanwakkeren van regionaal conflict of via via in handen mogen vallen van kwaadwillenden;
- Amnesty International onlangs rapporteerde dat (o.m.) Europese wapenbedrijven een 'verontrustende onverschilligheid' aan de dag leggen voor de impact van hun producten op de mensenrechten en zich te weinig inspanssen om te voorkomen dat hun wapens worden gebruikt bij mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden;
- daarnaast politici uit democratische landen zich veelal op economische gronden laten beïnvloeden door lobbyisten van grote bedrijven om de EUGS (Europees Gemeenschappelijk Standpunt inzake Wapenexport) regels ruim te interpreteren en wapenexport toe te staan naar landen die zich overduidelijk niet aan de EUGS criteria resp. de internationale afspraken en verdragen houden;
- ook de milieuaspecten van de wapenproductie meer aandacht behoeven;

overwegende dat:

- nu de defensie-uitgaven stijgen, aandacht voor de gesignaleerde problemen met betrekking tot onethisch wapengebruik meer dan ooit nodig is;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om het in de Wapennota neergelegde beleid met grote urgentie uit te voeren;
- om in het wapenexportdossier aan te dringen op de mensenrechtennormen toets en het internationale humanitaire recht;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.26 Politieke Motie

Titel motie: **Het stroomstootwapen niet in basisuitrusting Nederlandse politie**

Indiener: AAV Zwolle
Woordvoerder: Claudia van Bruggen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- minister Grapperhaus van J&V 5 september jl. in een Kamerdebat aangaf voor het toevoegen van het stroomstootwapen aan de standaarduitrusting van de politie te zijn en in november zijn besluit naar de Tweede Kamer stuurt;
- het stroomstootwapen een toevoeging (dus geen vervanging) aan de wapenuitrusting zal zijn en de politie daarmee per saldo zwaarder wordt bewapend;
- Amnesty International in haar rapport 'Een mislukt experiment: de Taser-pilot van de Nederlandse politie' stelt dat de huidige inzet van stroomstootwapens roekeloos en onaanvaardbaar is en daarbij de Nederlandse autoriteiten oproept om af te zien van brede algemene introductie van stroomstootwapens in de basispolitiezorg;

overwegende dat:

- het onwenselijk is wanneer door het toevoegen van een gewelddmiddel de politie meer gezag, en macht gaat uitstralen in tegenstelling tot meer benaderbaarheid en toegankelijkheid;
- het onwenselijk is wanneer het stroomstootwapen gebruikt wordt in situaties waar de politie vooralsnog juist kiest voor minder zware gewelddmiddelen;
- het zeer onwenselijk en inhumain is wanneer het stroomstootwapen gebruikt wordt tegen mensen met psychische problemen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich uit te spreken voor een toegankelijke en benaderbare politie;
- zich blijvend kritisch uit te spreken over de toevoeging van het stroomstootwapen aan de standaarduitrusting van de politie;
- het besluit van de Minister van J&V daarbij te toetsen op o.a.:
  - 1. het in 2013 door de toenmalige minister gestelde voornaamste doel: minder gebruik van zwaardere gewelddmiddelen;
  - 2. objectieve bevindingen uit de pilot (in Rotterdam, Amersfoort en Zwolle) ook als in het publieke debat een subjectievere roep om actie tegen actueel geweld de overhand krijgt;
- wanneer besloten wordt het stroomstootwapen toch aan de basisuitrusting toe te voegen te bewerkstelligen dat:
  - 1. het stroomstootwapen niet gebruikt wordt in GGZ-instellingen
  - 2. de stun-mode niet gebruikt mag worden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Teruggkoppeling:

De Tweede Kamerfractie van D66 heeft zich de afgelopen periode blijvend kritisch opgesteld tegenover de invoering van het stroomstootwapen, met name in het debat van 19 december 2019 en van 20 februari 2020 waarin dit aan de orde kwam. Hierin hebben we ruim aandacht geschonken aan de onafhankelijke wetenschappelijke onderzoeken die zijn gedaan over het stroomstootwapen en de minister opgeroepen uiterst terughoudend te zijn met het invoeren en toepassen door het politiekorps van het wapen. Hierop zijn meerdere toezeggingen door de minister gedaan. Daarnaast hebben Monica den Boer en Antje Diertens een motie ingediend om de toepassing van het stroomstootwapen nauwlettend te monitoren (zie: <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vl4leigtppdo>) Daarnaast heeft de Tweede Kamer in het debat van 20 februari 2020 de toezegging gekregen dat bij dit onderzoek, wat vanaf het begin gedaan zal worden, niet alleen sociologen betrokken zullen worden maar ook forensisch-medische specialisten. De Tweede Kamerfractie zal dit zeer nauwlettend in de gaten blijven houden en de minister kritisch op blijven volgen.

PM I 10.27

Politieke Motie

Titel motie: **Red de rechtsbijstand!**
Indiener: Stephanie Schilder e.a.
Woordvoerder: Stephanie Schilder

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- al jaren is bezuinigd op de gefinancierde rechtsbijstand;
- de commissie van der Meer in 2017 al rapporteerde dat minstens 120 miljoen euro nodig is voor de sector;
- de Orde van Advocaten in september van dit jaar een brandbrief naar minister Dekker stuurde waarin staat dat acuut €30 miljoen nodig is;
- minister Dekker een herziening van de rechtsbijstand heeft voorgesteld waarbij de kwaliteit en toegankelijkheid van de rechtsbijstand nog meer in het geding komen;
- twee derde van de sociaal advocaten overweegt met dit werk te stoppen door de te lage vergoedingen die de overheid ertegenover stelt;

overwegende dat:

- de gefinancierde rechtsbijstand onder druk staat, terwijl het een van de fundamenteën is van onze democratische rechtsstaat;
- het verlenen van rechtsbijstand aan minder draagkrachtigen verankerd is in artikel 18 van onze Grondwet;
- D66 in haar verkiezingsprogramma heeft staan dat de rechtspraak voor iedereen toegankelijk moet blijven, o.a. door adequate rechtsbijstand voor wie deze niet kan betalen;
- iedere burger zijn recht moet kunnen halen en vooral ook in procedures tegen de overheid;
- tijdens de APB weliswaar een motie van D66 en CU is aangenomen, maar deze geen concrete maatregelen bevat (<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2019Z17550&did=2019D36534>);

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- er bij de regering op aan te dringen dat er structureel budget moet worden vrijgemaakt voor de gefinancierde rechtsbijstand, ten minste accuut eenmalig € 40 miljoen en structureel bij de Voorjaarsnota 2020;
- bij het uitblijven van een concreet resultaat van de zijde van de regering met voorstellen te komen betreffende het vrijmaken van een structureel budget voor de gefinancierde rechtsbijstand, met inbegrip van bovenstaande punten, en daarvoor een meerderheid in de Tweede Kamer te zoeken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De D66-Tweede Kamerfractie vindt dat de rechter toegankelijk moet zijn, ook voor mensen met een kleine portemonnee, onder andere door adequate rechtsbijstand voor wie deze niet kan betalen. In debatten heeft de TK-fractie hier meermaals klemmend aandacht voor gevraagd, en tevens ook in coalitieverband. Bij de Algemene Politieke Beschouwingen in september 2019 heeft Rob Jetten samen met Gert-Jan Segers een motie ingediend (35300 nr 18) die de regering verzocht "zo spoedig mogelijk na te gaan waar de nood het hoogst is en welke maatregelen in afwachting van de definitieve herziening van het rechtsbijstandstelsel op korte termijn kunnen worden genomen". De motie werd aangenomen. In november 2019 heeft minister Dekker vervolgens bekend gemaakt dat de sociale advocatuur er de komende twee jaar 73 miljoen verkrijgt (36,5 miljoen per jaar). Het tarief voor sociaal advocaten stijgt vanaf 1 januari 2020. Toch is dit geen definitieve oplossing en zijn we er dan ook nog niet. Dit is slechts een oplossing om de tijd tussen het huidige stelsel en een nieuw systeem voor de rechtsbijstand te overbruggen. De TK-fractie blijft zich dan ook inzetten voor een toekomstbestendige oplossing.

PM 110.28 Politieke Motie

Titel motie: **Versterk de rechtsstaat**

Indiener: AAV Salland
Woordvoerder: Blanca de Louw

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- onze democratische rechtsstaat het fundament is van onze samenleving, dat continu versterking en versteviging verdient;
- het onderhoud aan de rechtsstaat afgelopen tijd stelselmatig is achtergebleven, wat heeft geresulteerd in de volgende ontwikkelingen;
- onze rechterlijke macht door een gebrek aan investeringen en pervers verdienmodel overbelast is, met lange doorlooptijden tot gevolg;
- er jarenlang is bezuinigd is op het Openbaar Ministerie, waardoor duizenden zaken op de plank blijven liggen;
- de vergoedingen voor sociaal advocaten zo laag zijn dat zij overwegen te stoppen terwijl ook de instroom beperkt is;
- de griffierechten de afgelopen jaren verhoogd zijn waardoor voor rechtzoekenden een hogere drempel wordt opgeworpen;
- er is bezuinigd op het gevangeniswezen waardoor delinquenten minder ruimte krijgen om tijdens hun detentie te werken aan resocialisatie en terugkeer in de maatschappij;
- er te weinig is geïnvesteerd in goede hulp en behandeling van TBS-patiënten;

overwegende dat:

- D66 van oudsher een partij is met een sterke focus op versterking van onze rechtsstaat;
- het voor de rechtzoekende van belang is dat zijn zaak tijdig door een onafhankelijke en onpartijdige rechter kan worden beslist;
- de kwaliteit van onze rechtsstaat mede wordt bepaald door de mate waarin de meest kwetsbare mensen de mogelijkheid krijgen om hun recht te halen, en een sterke sociale advocatuur hiervoor onmisbaar is;
- het opwerpen van extra drempels in de vorm van hoge(re) griffierechten onwenselijk is;
- de focus op resocialisatie en het voorkomen van recidive tijdens een periode van detentie leidend zou moeten zijn;
- tbs-patiënten een uitstekende behandelomgeving verdienen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de komende jaren extra nadruk te leggen op versterking en versteviging van onze rechtstaat en met concrete voorstellen te komen die de positie van onze rechterlijke macht, het openbaar ministerie, de sociale advocatuur, de verdachte in het strafproces, personen in detentie en andere rechtzoekenden versterken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie herkent zich in het beeld dat er de afgelopen jaren veel bezuinigd is op de rechtsstaat. Versterking en versteviging is nodig. Na jaren van bezuinigingen zijn er nu voorzichtige tekenen van herstel. Daar zet D66 zich keihard voor in. Dat zien we terug in de investeringen die dit kabinet doet in de rechtsstaat, zoals 95 miljoen extra voor de rechtspraak (per jaar, komende drie jaar), 28,5 miljoen voor forensische zorg (tbs-klinieken), 73 miljoen voor de rechtsbijstand en in het regeerakkoord is afgesproken om 291 miljoen structureel extra beschikbaar te stellen voor de politie. Ook hebben we middels een aangenomen motie (29279 nr 505) in april 2019 het kabinet opgeroepen om met voorstellen te komen het OM te versterken. Vervolgens zijn de bezuinigingen die het OM eerder waren opgelegd, teruggedraaid. Ook heeft de fractie zich ingespannen

voor een aanpassing van de griffierechten in zaken met een relatief kleine vordering. Als gevolg daarvan heeft Minister Dekker aangekondigd de griffierechten in zaken met een relatief klein belang te verlagen en die in zaken met een belang van meer dan 25000 te verhogen.

Maar naast geld gaat het ook om andere zaken. Zo spreekt de D66-fractie zich stevig uit (in debat, op tv, in de krant) tegen de opvatting dat rechters politiek zouden zijn. De Tweede Kamerfractie zal zich op deze onderwerpen blijven inzetten met de versteviging van onze rechtsstaat als doel, en dit ook als input meegeven aan de verkiezingsprogrammacommissie.

PM 110.29 Politieke motie

Titel motie: **Niet verzaken openstellen dubbele nationaliteit**

Indiener: AAV Verenigde Staten

Woordvoerder: Eelco Keij

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het compromis zoals besloten in het Regeerakkoord, deels bestaande uit een voorzichtige opening van de mogelijkheid tot dubbele (meervoudige) nationaliteit voor Nederlanders in het buitenland, een dode letter dreigt te worden nu de rechtszaak Tjebbes aan dit compromis morrelt;

overwegende dat:

- het compromis uit het Regeerakkoord, ondanks de beste intenties, weerstand oproept onder Nederlanders in het buitenland, aangezien de tweede generatie emigranten - lees: de kinderen van de eerste generatie, die juist veel meer binding tot twee landen hebben dan hun ouders - de mogelijkheid tot dubbele nationaliteit zou worden ontzegd;
- D66 zich in de afgelopen jaren zeer stevig heeft uitgesproken vóór het openstellen van dubbele nationaliteit;
- D66 bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen voor het eerst de grootste partij in het buitenland is geworden;
- het uitblijven van enige verbetering op dit vlak, hoewel D66 regeringspartner is, zeer merkwaardig zal overkomen op het electoraat in binnen- en buitenland, evenals op de duizenden onvrijwillige oud-Nederlanders, en het tegengestelde zou zijn van wat al jaren geroepen wordt;
- gerefereerd wordt aan Actuele Politieke Motie 108.2 van het D66 congres van 6 oktober 2018;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- vóór de stembusgang van Nederlanders in het buitenland bij de aankomende verkiezingen en in het publieke domein met haalbare plannen te komen voor de grootst mogelijke openstelling van dubbele nationaliteit voor Nederlanders in het buitenland, inclusief tweede generatie, met het oog op het volgend kabinet;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.30 Politieke Motie

Titel motie: **Verdwenen Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen**

Indiener: AAV Utrecht
Woordvoerder: Anne-Marijke Podt

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- uit cijfers van het Centraal Orgaan Asielzoekers (COA) en Nidos blijkt dat de afgelopen 4,5 jaar 1600 asielkinderen verdwenen uit asielopvanglocaties;
- Lost in Europe constateert dat veel van deze kinderen terecht komen in situaties van mensenhandel of uitbuiting;
- de minister van Justitie en Veiligheid in haar recente brief aangeeft de Verblijfsregeling Mensenhandel voor Dublinclaimanten te willen aanpassen;
- de Nationaal Rapporteur Mensenhandel in een reactie zijn zorgen hierover uit;

overwegende dat:

- de overgang van minder- naar meerderjarigheid voor Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen (AMV's) een risicovolle periode is;
- veel verschillende ketenpartners, op rijks- en gemeenteniveau, betrokken zijn bij begeleiding, huisvesting en zorg voor (ex-)AMV's, waarbij rollen en verantwoordelijkheden niet altijd duidelijk zijn;
- dit signalering en melding van verdwijningen bij de politie lastig maakt;
- ook (ex-)AMV's die in eerste instantie vrijwillig Met Onbekende Bestemming vertrekken kwetsbaar zijn voor uitbuiting en mensenhandel;
- aanpassing van de Verblijfsregeling het doen van aangifte van mensenhandel voor Dublinclaimanten ontmoedigt en wellicht in strijd is met het Doorlaatverbod;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op afstemming onder alle partners in de keten en een meer open samenwerking, zodat vroegsignalering, melding en opsporing van (ex-)AMV's de prioriteit krijgt die zij verdient;
- rekening te houden met het fluïde verschil tussen vrijwilligheid en uitbuiting, mensensmokkel en mensenhandel en met kwetsbaarheid in de overgang van minderjarigheid naar meerderjarigheid;
- zich in te zetten voor de bescherming van slachtoffers van mensenhandel, waarbij Dublinclaimanten dezelfde behandeling krijgen als andere slachtoffers;
- aan te dringen op vergroting van kennis over deze groep bij opsporingsinstanties, specifieke hulpverlening en goede overdracht van slachtoffers en opsporingsinformatie;

verzoekt de delegatie in het Europees Parlement:

- bij aanpassing van het verdrag van Dublin ("Dublin IV") expliciet aandacht te vragen voor de bescherming van AMV's in Europa;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De D66 Tweede Kamerfractie heeft meerdere malen aandacht gevraagd voor de problematiek rondom verdwenen minderjarige asielzoekerskinderen. We hebben onder andere op 21 januari vragen gesteld en de suggestie gedaan om een AMBER alert in te stellen voor kinderen die verdwijnen uit AZC's. Zie de vragen en antwoorden hier:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2020Z00808&did=2020D01768>

Ook in het debat van 13 februari 2020 hebben we hier aandacht voor gevraagd. We hebben een aantal vragen gesteld: Als het amber alert kán worden ingezet, wat blijkt uit de antwoorden op onze eerdere schriftelijke vragen, gebeurt dit dan ook? Hoe vaak doen we dit? Als we het niet doen, waarom niet als het wel mogelijk is? De staatssecretaris gaf als antwoord op onze vragen enkel de reactie dat het wel kan, maar in 2019 niet is gebeurd. Helaas kon zij ons niet meer vertellen, ondanks dat we daarop hebben doorgevraagd. Ook hebben we in dit debat de vraag gesteld of het COA wel voldoende is toegerust om met kinderen om te gaan of dat ze zich beter enkel op de opvang kunnen richten. Omdat de antwoorden van de staatssecretaris voor ons niet heel bevredigend waren, beraden we ons nog op verdere vervolgstappen. Kortom, we blijven onverkort aandacht houden voor dit onderwerp. Ten tijde van het schrijven van deze tekst moet het vervolg van het debat nog plaats vinden, maar mogelijk zullen we daar al nieuwe stappen zetten om de situatie te verbeteren voor amv's.

PM 110.31 Politieke Motie

Titel motie: **Staatloosheid**

Indiener: Jorien Migchielsen e.a.
Woordvoerder: Jorien Migchielsen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- staatlozen door geen enkel land als burger worden erkend, daardoor geen paspoort bezitten en overheidsbescherming genieten;
- Velen van hen staatloos zijn omdat ze behoren tot een minderheidsgroep die het land van herkomst liever kwijt is;
- Nederland de staatloosheidsverdragen heeft ondertekend waar rechten en plichten voor staatlozen uit voortvloeien;
- veel staatlozen niet voor deze rechten en plichten in aanmerking komen omdat ze niet als staatloos worden erkend, zelfs kinderen geboren in Nederland niet;
- het aantal staatlozen in Nederland daardoor onzeker is;
- gemeenten nu aan de slag gaan voor staatlozen met verblijf die als nationaliteit onbekend staan ingeschreven; maar niets kunnen betekenen voor staatlozen zonder verblijf;

overwegende dat:

- onze vijfde richtingwijzer luidt: "Koester de grondrechten en gedeelde waarden";
- staatlozen jarenlang in Nederland verblijven zonder rechten en mogelijkheden zich nuttig te maken voor de Nederlandse maatschappij;
- de Landelijke Vreemdelingen Voorziening lijdt onder de staatloosheidsproblematiek omdat duurzame uitstroom van staatlozen uit de voorzieningen praktisch onmogelijk is;
- de beloofde vaststellingsprocedure staatloosheid er na jarenlang overleg nog steeds niet is;
- de bewijslast voor staatloosheid buitenproportioneel zwaar is - zelfs voor kinderen geboren in Nederland – en de problematiek daarom voortdurend blijft bestaan;
- veel ambassades / autoriteiten uit het land van herkomst niet willen meewerken, terugkeer is mede daarom meestal onmogelijk;
- de buitenschuld regeling voor veel staatlozen financieel en juridisch ontoegankelijk is, en zelden leidt tot oplossingen omdat de rechter meestal het (negatieve) oordeel van Dienst Terugkeer & Vertrek volgt;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor een zo spoedig mogelijk zo sluitend mogelijke wetgeving rondom staatloosheid, waarbij de staatloze die buiten eigen schuld niet kan terugkeren naar het land van herkomst (of verblijf), of de status 'nationaliteit onbekend' heeft, in Nederland zonder nodeloze vertraging gebruik kan maken van de rechten genoemd in de staatloosheidsverdragen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

De Tweede Kamerfractie van D66 zet zich blijvend in om het probleem van staatloosheid aan te pakken, zie bijvoorbeeld deze Kamervragen: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019Z17264&did=2019D35840>. Daarnaast zijn we in gesprek met experts van bijvoorbeeld UNHCR en het Statelessness Institute. We blijven aandringen op voortgang door het wetsvoorstel snel naar de Kamer te sturen. Op dit moment ligt dat nog bij de Staatssecretaris.

PM 110.32 Politieke Motie

Titel motie: **Biodiversiteit**

Indiener: AAV Apeldoorn
Woordvoerder: Philip Claringbould

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- er veel aandacht is voor het oplossen van de klimaatcrisis;
- steeds meer natuur als zeer bijzondere verschijningsvorm die onvervangbaar is verdwijnt en de ecologische crisis lokaal, regionaal en over de landsgrenzen zich aantoonbaar manifesteert zoals de achteruitgang van bloemen en daardoor ook insecten en daardoor ook andere diersoorten moet deze achteruitgang meetbaar omgezet worden in een vooruitgang;

overwegende dat:

- ook wij mensen gebaat zijn bij ecosystemen die duurzaam op orde zijn;
- ook voor de ecologische crisis meer aandacht, geld en maatregelen nodig zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- initiatieven te nemen om er voor te zorgen dat een offensieve biodiversiteitsstrategie onderdeel is van alle ruimtelijke en andere relevante besluiten van het Rijk en van de andere overheden;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.33 Politieke Motie

Titel motie: **Vitale boerenstand en warmesanering**

Indiener: Arjan de Boere.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- VVD-statenlid Marten Dijkstra in een artikel van de Leeuwarder Courant heeft voorgesteld om bij het opkopen van boerenbedrijven deze te verpachten aan mensen buiten de sector die toch agrariër willen worden;
- in een recente opiniepeiling bleek dat 40% van de agrariërs aangaf dat stoppen bespreekbaar was;
- het kamerlid Tjeerd de Groot heeft aangegeven dat boeren die niet meer mee kunnen komen geholpen worden met een warme sanering;

overwegende dat:

- er sprake is van een (dreigende) opvolgingscrisis in de agrarische sector;
- het door hoge prijzen voor grond en gebouwen vrijwel onmogelijk is voor iemand van buiten de agrarische sector om een boerenbedrijf te kopen. Daarnaast maken deze hoge prijzen het vrijwel onmogelijk voor agrariërs met meer dan één opvolger om ook een ander bedrijf over te nemen;
- het voortbestaan van meerdere agrarische bedrijven bijdraagt aan een meer leefbaar platteland en een grotere voedselzekerheid;
- het voorstel van Dijkstra goed binnen het sociaalliberalisme zou passen aangezien het meer gelijke kansen schept om een agrarisch bedrijf te kopen;
- het door dit voorstel aantrekkelijker wordt voor mensen buiten de agrarische sector om agrariër te worden;
- het uitbreiden van dit voorstel tot bedrijven met meer dan één opvolger voorkomt dat deze hun bedrijf moeten splitsen om meerdere opvolgers te krijgen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- een voorstel te ontwikkelen om mede in te zetten op warme sanering om de opvolgingscrisis in de agrarische sector het hoofd te bieden;
- deze warme sanering aan te wenden om agrarische bedrijven op te kopen en deze te verpachten aan startende agrariërs van buiten de sector en aan agrarische bedrijven met meer dan één opvolger;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Mede dankzij de inzet van D66 wordt er op dit moment gewerkt aan het ontwikkelen van de sanering rondom Natura2000 gebieden vanwege de stikstofdepositie uit de landbouw. Er komt nu € 350 miljoen beschikbaar vanuit het Rijk voor gerichte opkoop van veehouderijen, voor boeren die dat zelf willen en als onderdeel van het gebiedsproces.

PM 110.34 Politieke Motie

Titel motie: **Maximumsnelheid**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Annabel Broer

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het personenvervoer in Nederland verantwoordelijk is voor zo'n 21% van de totale CO2-uitstoot;
- geschat wordt dat de slaap van circa 1,5 miljoen Nederlanders ernstig wordt verstoord door verkeerslawaaï;
- er jaarlijks 9.200 Nederlanders vroegtijdig overlijden door een slechte luchtkwaliteit, welke voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door wegverkeer;
- er jaarlijks zo'n 82 verkeersdoden vallen bij snelheden hoger dan 100 km/h;
- Nederland een groot fileprobleem heeft waarvan 22% bestaat uit spookfiles, die worden veroorzaakt door snelheidsverschillen en inhalend verkeer;
- files de Nederlandse economie zo'n 3,7 miljard euro per jaar kosten;

overwegende dat:

- Nederland snel maatregelen moet treffen om de CO2 uitstoot te verminderen;
- een snelheidsvermindering de CO2 emissies van personenvervoer tot 30% kan reduceren en ongeveer 2,8 megaton CO2 kan besparen;
- een lagere snelheid leidt tot minder verkeerslawaaï en tot een kwart minder luchtverontreiniging;
- een lagere snelheid het aantal ongelukken met ernstig letsel of een dodelijke afloop op snelwegen kan halveren;
- een lagere snelheid tot een betere verkeersdoorstroming en minder files leidt, en dat we minder hoeven te investeren in extra asfalt en wegverbredingen;
- de maatschappelijke baten opwegen tegenover de economische schade;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor een beperking van de maximumsnelheid tot 90 km/h op snelwegen en autowegen in Nederland;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Verlagen van de maximumsnelheid op Rijkswegen is niet alleen goed tegen de stikstofuitstoot, maar ook voor CO2-reductie, minder geluidsoverlast voor omwonenden, het is beter voor de luchtkwaliteit en zelfs de verkeersveiligheid kan er door verbeterd worden. D66 is daarom een voorstander van de verlaging van de maximumsnelheid en heeft daar in de Tweede Kamer voor gepleit. Dit heeft geresulteerd in een verlaging van de maximumsnelheid naar 100km/u tussen 6 en 19 uur. Deze lagere maximumsnelheid is van kracht vanaf maart 2020.

PM 110.35 Politieke Motie

Titel motie: **Importeren duurzame energie**

Indiener: Annabel Broer e.a.

Woordvoerder: Annabel Broer

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het Nederlandse energienetwerk en infrastructuur grotendeels is ingericht op chemische gasvormige energiedragers;
- deze infrastructuur ook gebruikt kan worden voor duurzame energiedragers zoals waterstof, ammoniak of synthetisch methaan;
- Nederland met haar energiebeleid heeft ingezet op 100% duurzame en binnen eigen landsgrenzen opgewekte energie in 2050;
- Nederland met de zeer hoge bevolkingsdichtheid en vruchtbare landbouwgrond maar beperkte mogelijkheden heeft om duurzame energie op te wekken;
- we sinds de sluiting van de Limburgse kolenmijnen in 1974 al niet meer geheel energie-onafhankelijk zijn;

overwegende dat:

- de opslag van duurzame energie in (ver)handelbare energiedragers essentieel is voor het succesvol verlopen van de energietransitie;
- we met de import van deze (ver)handelbare energiedragers en beschikbare infrastructuur onze economie tegen lage kosten en in een versneld tempo koolstofarm kunnen maken;
- we hiermee ruimte kunnen houden voor andere belangrijke ruimtelijke functies zoals: industrie, land- en tuinbouw en natuur;
- er voldoende betrouwbare handelspartners zijn binnen de Europese Unie om betaalbaar opgewekte duurzame energie uit te importeren;
- Nederland met haar geografische ligging en een zeer innovatieve en concurrerende chemische sector een sleutelrol kan en zou moeten vervullen in deze transitie;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de ambitie om Nederland energieneutraal te maken los te laten, en in plaats daarvan ook in te zetten op het importeren van duurzame energie uit andere Europese landen;
- in te zetten op de chemische opslag van energie, dat de handel in en uitwisseling van op verschillende manieren opgewekte energie in Europa mogelijk zou maken;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Het Nederlands energiesysteem is inmiddels zeer vervlochten met omliggende landen. Zo hebben de problemen met kerncentrales in België geleid tot een grotere export van Nederlandse stroom naar de zuiderburen. De noodzakelijke stap om de gaswinning in het Groningerveld af te bouwen, leidt tot een grotere gasimport uit het buitenland. Om toch in Nederland een betrouwbare stroomlevering te hebben, is het belangrijk dat we Europees goed samenwerken. Bij de wetsbehandeling van de wijziging elektriciteitswet 1998, heeft D66 gepleit voor een transparante en open Europese energiemarkt, waarbij lidstaten solidair zijn bij krapte. De D66 Tweede Kamerfractie spreekt zich in alle klimaatdebatten uit voor de afspraken in het klimaatakkoord, en zet zich in om het aandeel groene energie in Nederland de komende jaren flink op te hogen. Naast de stimulering van duurzame energie in Nederland, moedigt D66 in debatten de samenwerking aan voor duurzame energieprojecten in de Europese Unie, zoals het Joint Project Mechanism en ook daarbuiten de kansen te pakken zoals het stimuleren van projecten in zonnrijke gebieden zoals in Afrika.

PM 110.37 Politieke Motie

Titel motie: **Europese en internationale aanpak van biodiversiteit en stikstofuitstoot**

Indiener: Arjan de Boere.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de Raad van State het Programma Aanpak Stikstof heeft vernietigd;
- er in de voorstellen van de Commissie Remkes gesproken wordt over sanering van boerenbedrijven en een krimp van de veestapel;
- de meeste biodiversiteit bespaard blijft door de productie per hectare te optimaliseren en afspraken te maken over landgebruik zoals de Van Mierlo-stichting betoogt in het stuk "Land sparing versus land sharing: op weg naar een welvarende groene planeet";
- de Europese Unie al een gezamenlijke aanpak heeft voor de reductie van broeikasgasemissies;

overwegende dat:

- krimp van de veestapel in Nederland zorgt voor een verplaatsing van de productie;
- er echter niet alleen in Nederland maar wereldwijd sprake is van een teloorgang van biodiversiteit aan landbouwgrond, en een te grote uitstoot van stikstof en broeikasgassen. Zo is de wereldwijde draagkracht voor stikstofconsumptie al is overschreden (Rockstroem, 2009);
- de uitstoot van stikstof en broeikasgassen geminimaliseerd kan worden door technologische innovatie;
- een wereldwijd stikstof- en biodiversiteitsprobleem vraagt om een internationale aanpak;
- de Europese Unie intern afspraken over landgebruik kan maken en een innovatieagenda op kan zetten;
- de Europese Unie deze afspraken en innovatieagenda door kan voeren buiten haar gebied;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op een Europese aanpak van biodiversiteitsbehoud, en op een Europese innovatieagenda om uitstoot van stikstof te reduceren naast de huidige Europese aanpak van broeikasgassen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

D66 heeft in april 2019 een motie ingediend waarbij de regering verzocht wordt om zich in te zetten voor ambitieuze en bindende doelstellingen in Beijing, zodat het voortdurende uitsterven van dier- en plantensoorten een halt kan worden toegeroepen. Deze oproep is tijdens verschillende algemeen overleggen wederom herhaald. In Q1 van 2020 wordt de Kamer geïnformeerd over de inzet van het Kabinet. D66 zal tijdens het aankomende algemeen overleg natuur wederom de inspanning van het Kabinet eisen.

PM I 10.38

Politieke Motie

Titel motie:

De noodzaak van betrouwbare metingen energieverlies uit mestopslagen

Indiener:

Arjan de Boere.a.

Woordvoerder:

Arjan de Boer

Het Congres van D66, bijeen te Breda op zaterdag 9 november 2019,

constaterende dat:

- er in de winter geen mest mag worden uitgereden omdat de planten nauwelijks behoefte hebben aan mineralen;
- er gedurende opslag van mest tijdens de winter energie verloren gaat waaronder aan methaanuitstoot;
- de officiële cijfers van het IPCC over de methaanuitstoot rapporteren een circa 4 maal zo lage uitstoot dan het gemeten energieverlies;

overwegende dat:

- door het ontbreken van betrouwbare cijfers de uitstoot van methaan vele malen hoger kan zijn dan verwacht en/of dat er ook sprake is van andere vormen van uitstoot naast methaan;
- de Nederlandse zuivelsector onverwachts kan worden geconfronteerd met een grotere footprint dan verwacht;
- de methaanuitstoot vanuit mestkelders kan worden gereduceerd door het aanzuren van de mest zoals in Denemarken al beleid is;
- het vanuit het oogpunt van zowel de zuivelsector, het milieu en het vormen van beleid noodzakelijk is een betrouwbaarder beeld te vormen van het energieverlies in mestkelders;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te laten dringen op een onderzoek waarbij methaanuitstoot en andere vormen van energieverlies inzichtelijk worden gemaakt;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

In april 2020 staat er een algemeen overleg mestbeleid in de Tweede Kamer gepland. Dit is het eerste concrete moment dat de fractie hier mee aan de slag kan gaan. Deze motie zal dan ook mee worden genomen in de voorbereiding.

PM 110.39 Politieke Motie

Titel motie: **Uniforme CO2-beprijzing**

Indiener: Thema-Afdeling Duurzaam
Woordvoerder: Frank Backer

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- het klimaatakkoord een goede eerste stap is in de aanpak van de klimaatcrisis, maar dat onzekerheid blijft bestaan of de gestelde doelen gehaald zullen worden;
- een versterking van het beschikbare instrumentarium naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk zal blijken te zijn;
- van het ambitieuze klimaatbeleid van D66 in Europa, dat een versterking en aanscherping van het ETS, "zodat CO2-uitstoot echt een volwaardige prijs krijgt" (standpunt 28 februari 2017) nog onvoldoende is terug te vinden in de vierde fase (2021-2030) van het ETS;

overwegende dat:

- de uniforme beprijzing van CO2-emissie een van de krachtigste instrumenten is om effectief en efficiënt de CO2-emissies terug te dringen;
- het ETS goed kan samengaan met een uniforme beprijzing, maar dat het systeem verder versterkt moet worden in vergelijking met voorstellen voor de vierde fase;

verzoekt de Tweede Kamerfractie en het Landelijk Bestuur:

- zich principieel uit te spreken voor de uniforme beprijzing van CO2-emissie, als instrument voor meer transparantie en aanvullend klimaatbeleid, inspelend op toekomstige ontwikkelingen;

verzoekt het Landelijk Bestuur:

- de uniforme beprijzing van CO2-emissies als instrument bij uitstek voor de bestrijding van de klimaatcrisis in het verkiezingsprogramma 2021-2025 op te nemen;

verzoekt de fractie in het Europees Parlement:

- zich nadrukkelijk in te zetten voor de aanscherping van het ETS;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

In het Klimaatakkoord is door inzet van D66 een CO2-prijs voor de elektriciteitssector en de industrie opgenomen. Dit zijn belangrijke instrumenten waarmee een prijs komt te staan op CO2-uitstoot en bedrijven echt worden bewogen om CO2-reducerende maatregelen te nemen. Eerder heeft D66 al een toezegging gekregen van de staatssecretaris van Financiën het meenemen van een uniforme CO2-beprijzing in de herziening van het belastingstelsel. D66 blijft zich in de Tweede Kamer en in het kabinet inzetten voor een stevige Europese CO2-prijs. Waarbij een uniforme beprijzing in Europa en in NL een aanvulling kan zijn om in sectoren breed echte CO2-reductie te bereiken.

PM 110.40

Politieke Motie

Titel motie:

Transparantie over- en een evenwichtige verdeling van de effecten van de transitie naar een nieuw pensioenstelsel

Indiener:

Thema-Afdeling Senioren en Samenleving

Woordvoerder:

Peter Broekhuijsen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- tijdens de transitie naar het toekomstige pensioenstelsel een keuze zal moeten worden gemaakt tussen twee nieuwe contracten: een contract met uitgebreide risicodeling en een contract met meer beperkte risicodeling alleen in de uitkeringsfase;
- de welvaartseffecten van de twee contracten die zijn opgenomen in het pensioenakkoord kunnen verschillen;

overwegende dat:

- de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel grote impact heeft;
- de effecten en de onderbouwing van de keuze voor één van de twee contracten transparant moet zijn voor alle deelnemers;
- deze effecten van beide keuzes evenwichtig verdeeld moeten zijn over alle deelnemers en uitkeringsgerechtigden;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- er zorg voor te dragen dat bij het transitiekader voor zorgvuldige overgang naar het nieuwe stelsel elk pensioenfonds beide contracten moet overwegen;
- er zorg voor te dragen dat als onderdeel van het transitiekader de pensioenfondsbesturen bij de transitie de prognose in termen van opgebouwd en uit te keren pensioen, inclusief de risico's daarin, onder beide contracten inzichtelijk moeten maken voor alle deelnemende groepen voor het besluit voor één van de twee contracten wordt genomen;
- er zorg voor te dragen dat bij deze prognoses ook de effecten van het door de SER voorgestelde compenseren van de kosten van de afschaffing van de doorsneesystematiek en het 'invaren' van bestaande pensioenaanspraken en – rechten worden meegenomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Op dit moment wordt in de stuurgroep het nieuwe pensioenstelsel verder uitgewerkt. Medio 2020 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van de uitwerking van het pensioenakkoord in de vorm van een notitie waarin de hoofdlijnen van het vernieuwede pensioenstelsel nader uiteengezet worden. Dan komt de Kamer ook te spreken over bijvoorbeeld het transitiekader en de bijbehorende prognoses.

PM 110.42 Politieke Motie

Titel motie: **Uitkering aan statushouders en ingezetene jongeren**

Indiener: Thema-Afdeling Samenleven, Migratie en Asiel
Woordvoerder: Elwin Lammers

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de uitkering aan statushouders en ingezetene jongeren tussen de 18 en 20 jaar nog steeds volstrekt onvoldoende is om van rond te komen, namelijk rond de € 612 per maand, en mogelijke bijverdiensten weer van deze uitkering afgetrokken worden;

overwegende dat:

- dit voor beide groepen grote risico's meebrengt op het maken van schulden en daardoor afglijden in kleine criminaliteit en voor beiden ook het veroveren van een positie in onze maatschappij en het oefenen van sociale vaardigheden en/of de Nederlandse taal in een werkomgeving ten zeerste belemmert;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te onderzoeken of de regel dat bijverdiensten weer van de uitkering afgetrokken worden voor beide groepen jongeren geschrapt kan worden;
- de mogelijkheid te onderzoeken de uitkering van de jongeren tussen 18 en 20 jaar gelijk te trekken met de uitkeringen van 20 plussers waarvan net, maar dan ook net, rond te komen is, rond € 900 per maand.

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.43

Politieke Motie

Titel motie: **Armoedeval en negatieve inkomstenbelasting**

Indiener: Thema-Afdeling Sociaal-Liberalisme

Woordvoerder: Harro Boven

Het D66 Congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- veel mensen door de wijze waarop ons belasting- en socialezekerheidsstelsel uitwerkt in de zogeheten armoedeval terecht kunnen komen, waarbij meer bruto loon tot een lager netto inkomen leidt;
- meer arbeid nauwelijks loont voor inkomens tot modaal, want van een loonstijging houdt deze groep gemiddeld slechts een derde over, als gevolg van het stelsel van inkomensafhankelijke toeslagen en kortingen in de inkomstenbelasting;

overwegende dat:

- de armoedeval een sterk negatief effect heeft op zowel de financiële -, als maatschappelijke ontwikkeling van individuen en gezinnen;
- D66 zich al jaren hard maakt om werken meer te laten lonen, strijd tegen de toenemende tweedeling in de maatschappij en extra wil investeren in het tegengaan van armoede;
- diverse economen een zogenaamde negatieve inkomstenbelasting (negative income tax) als een kansrijke oplossing voor de armoedeval zien;
- er tot op heden geen integrale bruto-netto berekening is gedaan van het inkomen van huishoudens waarin inkomstenbelasting, de volledige sociale zekerheid en het stelsel van toeslagen wordt meegenomen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om zich in te zetten voor een onderzoek met als doel de armoedeval in kaart te brengen en te verkennen in hoeverre verschillende vormen van een negatieve inkomstenbelasting kunnen bijdragen aan het verminderen van de armoedeval;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Het kabinet werkt aan bouwstenen voor een nieuw belastingstelsel, bijvoorbeeld met als doel om het belastingstelsel verder te vergroenen en te zorgen dat de vervuiler betaalt, maar ook om te kijken naar hoe we kunnen zorgen dat werken meer loont en de marginale druk, armoedeval en doorgroeival kunnen afnemen. Samen met de ChristenUnie heeft de Tweede Kamerfractie van D66 de regering verzocht om bij deze bouwstenen opties uit te werken waarmee het huidige toeslagenstelsel verdwijnt en vervangen wordt door een beter alternatief, ook met als doel om zaken als de armoedeval terug te dringen. Naar aanleiding van het verzoek van D66 om hierbij ook te kijken naar bijvoorbeeld de mogelijkheid van een negatieve inkomstenbelasting, heeft de premier bevestigd dat alle opties op tafel liggen. Dat er nog veel werk aan de winkel is neemt niet weg dat D66 blij is met de maatregelen die dit kabinet al heeft genomen om de marginale druk terug te dringen, vooral voor de groep met inkomen tussen €20.000 en €35.000.

PM 110.44 Politieke Motie

Titel motie: **Meer focus op armoede**

Indiener: Thema-Afdeling Sociaal-Liberalisme

Woordvoerder: Renée de Zwart

Het Congres van D66 in vergadering bijeen op zaterdag 9 november 2019 in Breda,

constaterende dat:

- in het lopende verkiezingsprogramma regelmatig armoede genoemd wordt maar dan in het kader van andere thema's;
- in opiniërende stukken binnen D66 armoede meestal aan de orde komt binnen de bredere thema's kansengelijkheid en tweedeling;
- bijna een miljoen Nederlanders, waaronder een kwart miljoen kinderen in armoede leven (SCP);
- het aantal armen sinds 2013 daalt, maar dat het armoedeprobleem (geconcentreerd in de grote steden) hardnekkig is en tot sterke kansengelijkheid leidt, vooral voor kinderen;
- veelal in samenhang met het armoedeprobleem verkeren 700.000 personen in ernstige schuldsituaties, waarbij meer dan de helft geen professionele hulp heeft (Nibud);

overwegende dat:

- door de huidige nadruk op de problemen van de middenklasse, hoe belangrijk ook, de problematiek van de armoede minder prioriteit heeft;
- D66 het als een morele plicht behoort te zien om binnen onze welvarende maatschappij de armoede te bestrijden;
- de analyse van het verschijnsel armoede en de mogelijke bestrijding daarvan aparte aandacht vraagt;

verzoekt het Landelijk Bestuur en de Kamerfracties:

- te bevorderen dat aan oorzaken en bestrijding van armoede in het verkiezingsprogramma expliciet aandacht wordt besteed;
- te stimuleren dat binnen de partij aan armoede aandacht wordt besteed, niet alleen door bijeenkomsten met deskundigen, maar ook door het bezoeken van buurten en organisaties waar armoede zich voordoet of bestreden wordt;
- te stimuleren dat binnen de partij aandacht wordt besteed aan meer laagdrempelige en effectievere hulp aan mensen in problematische schuldsituaties;
- te bevorderen dat D66 gezien wordt als een partij die zich de sociale problematiek aantrekt en daarop zichtbaar acteert;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.45 Politieke Motie

Titel motie: **Basisinkomen**

Indiener: AAV Apeldoorn

Woordvoerder: Robert Jan Jonker

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- er blijvende discussies zijn over studiebeurzen of leningen, toeslagen, aow-leeftijd, verzekeringen voor ZZP-ers en andere inkomensgerelateerde issues;
- een groeiende groep mensen het gevoel heeft dat de economische ontwikkeling er niet voor hen is;
- ons belastingstelsel nog onvoldoende meestuurt naar een gewenste duurzame ontwikkeling;

overwegende dat:

- een basisinkomen veel van de uitvoeringsproblemen van de huidige regelingen kan voorkomen;
- er al veel onderzoek over de mogelijkheden van een basisinkomen beschikbaar is;
- een herziening van ons belastingstelsel noodzakelijk is om dit duurzamer in te richten;
- ook het basisinkomen een grote stelselherziening noodzakelijk maakt;
- het voordelen biedt om een herziening voor beide doelen te combineren;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- initiatieven te nemen voor een brede maatschappelijke discussie over de wenselijkheid en de mogelijke uitvoeringsvorm van een basisinkomen voor alle Nederlanders;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling PM 110.45 en PM 110.46:

Vanuit de Tweede Kamerfractie is er een verzoek ingediend bij het CPB en SCP om naar verschillende vormen van een basisinkomen te kijken, en daarbij ook de kwantitatieve effecten mee te nemen, om met de uitkomsten de discussie goed te kunnen voeren. Daarnaast komen er inderdaad nog een aantal andere rapporten de komende maanden die goed als voeding kunnen dienen voor de bredere discussie, zoals de bouwstenen voor nieuw belastingbeleid, het beleidsonderzoek naar toeslagen (deel 2) en de rapporten 'brede maatschappelijke heroverwegingen'. Daar zullen naar verwachting ook wat meer vergaande opties in zitten voor vormen van inkomensondersteuning zonder toeslagen, en die kunnen eventueel ook wat meer inzicht geven in wat er mogelijk is en wat dan de effecten kunnen zijn.

PM 110.46 Politieke Motie

Titel motie: **Onderzoek effecten basisinkomen**

Indiener: Thema-Afdeling Sociaal-Liberalisme
Woordvoerder: Sybrand de Vries

Het Congres van D66 in vergadering bijeen 9 november 2019 in Breda,

constaterende dat:

- globalisering, digitalisering, robotisering en flexibilisering de nieuwe economische realiteit zijn, die leiden tot toenemende onzekerheid m.b.t. werk en inkomen;
- ons kostbare sociale zekerheidsstelsel bijzonder complex en fraudegevoelig is en veel ontvangers van uitkeringen vooral demotiveert;
- meer arbeid nauwelijks loont voor inkomens tot modaal als gevolg van inkomensafhankelijke toeslagen en kortingen in de inkomstenbelasting;
- bijna een miljoen Nederlanders, waaronder een kwart miljoen kinderen vaak zonder perspectief onder de armoedegrens leven;
- uit diverse experimenten blijkt dat het basisinkomen leidt tot positieve effecten op het geluk, de gezondheid en het welzijn van mensen zonder dat dit ten koste gaat van arbeidsinzet en productiviteit;

overwegende dat het basisinkomen net boven de armoedegrens:

- een mogelijk antwoord is op bovengenoemde problematiek en financieel haalbaar is, zoals onlangs geconcludeerd door het NIBUD;
- meer regie over het eigen leven biedt, gelijke kansen bevordert en de nieuwe economische realiteit faciliteert;
- leidt tot een efficiëntere overheid en een beperking van de concentratie van economische macht;
- aansluit bij de visie van D66 m.b.t. individuele vrijheid vanuit onderlinge verbondenheid, vertrouwen op eigen kracht van mensen en het streven naar gelijke kansen;
- sociaaleconomische en maatschappelijke effecten heeft, die vragen om een verdiepende studie geënt op de Nederlandse situatie;

verzoekt het Landelijk Bestuur en de Kamerfracties:

- zich in te zetten voor nader onderzoek door het Sociaal en Cultureel Planbureau, het Centraal Planbureau en andere relevante instellingen, zodat een beter beeld ontstaat van de gedrags- en welzijnseffecten, de financiële consequenties en de effecten op de arbeidsmarkt van het onvoorwaardelijk - en andere varianten van het basisinkomen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Zie PM 110.45.

PM I 10.47 Politieke Motie

Titel motie: **Hersteloperatie bij genitale verminking in de basisverzekering**

Indiener: Thema-Afdeling Samenleven, Migratie en Asiel

Woordvoerder: Gert Jan Geling

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- vrouwelijke genitale verminking een probleem is wat zich nog steeds afspeelt in onze samenleving, en waarvoor vrouwen, die hier het slachtoffer van zijn, op dit moment hun hersteloperatie niet automatisch vergoed krijgen aangezien deze niet in de basisverzekering zit;

overwegende dat:

- in een aantal omringende landen dit in het buitenland wel het geval is, en Nederland zich in het buitenland ook inzet voor de strijd tegen vrouwelijke genitale verminking. D66 heeft deze hersteloperatie in de basisverzekering reeds in 2014 al geagendeerd, en het toenmalige Kabinet heeft dit ook toegezegd, maar tot op heden is dit nog niet gerealiseerd;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- om zich binnen deze kabinetsperiode hard te maken voor het in de basisverzekering krijgen van hersteloperaties bij vrouwelijke genitale verminking, mits de betrokken artsen van mening zijn dat deze operaties veilig en effectief kunnen plaatsvinden.

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Vrouwelijke genitale verminking is een zeer ernstige schending van de lichamelijke integriteit en de gevolgen ervan moeten zoveel mogelijk worden beperkt. D66 is daarom altijd voorstander geweest om de vergoeding van hersteloperaties bij genitale verminking van vrouwen in het basispakket op te nemen, mits deze operaties veilig en effectief zijn. Ook de Tweede Kamerfractie van D66 zet zich hier al sinds jaar en dag voor in. De leidraad over genitale verminking is inmiddels door de wetenschappelijke beroepsvereniging NVOG voor autorisatie voorgelegd aan haar leden en de overige betrokken partijen. Zodra de leidraad is geautoriseerd, wordt het oordeel van het Zorginstituut gevraagd. Daarmee is de vergoeding van hersteloperaties vanuit het basispakket echter nog niet gegarandeerd. Een probleem voor de vergoeding is dat er op dit moment nog geen hersteloperaties klinisch bewezen effectief zijn en dat sommige wetenschappers zelfs waarschuwen voor onaanvaardbare complicaties voor de vrouw. Het is daarom van belang dat hier op korte termijn meer kennis over wordt opgebouwd, zodat ook over de mogelijke vergoeding meer duidelijkheid komt. In de leidraad geven de betrokken beroepsgroepen daarom aan dat een klinische trial van goede kwaliteit gewenst is om de veiligheid en effectiviteit te onderzoeken. D66-Kamerleden Rens Raemakers en Sjoerd Sjoerdsma hadden de minister in dat kader in een eerder stadium reeds per motie verzocht om het Zorginstituut om advies te vragen hoe een klinische trial het beste kan worden vormgegeven. De beroepsgroepen schetsen in de leidraad echter ook dat door het lage aantal ingrepen en de uiteenlopende problematiek, het niet zeker is of een klinisch onderzoek haalbaar is. In dat geval kan volgens de beroepsgroepen het beste een multidisciplinair referentiecentrum met een goed follow-upsysteem worden opgezet, zodat de effecten van hersteloperaties binnen een paar jaar kunnen worden geëvalueerd. Nu de leidraad wordt voorgelegd, achtte de Tweede Kamerfractie het de hoogste tijd dat ook het geld voor de benodigde vervolgstappen werd vrijgemaakt. Dus ofwel voor een klinische trial, dan wel het opzetten van een referentiecentrum met follow-upsysteem. Bij de begroting van het ministerie van VWS bleek echter dat hier nog geen geld voor was vrijgemaakt. Daarom heeft D66-Kamerlid Rens Raemakers samen met Lilianne Ploumen (PvdA) per amendement geregeld dat hier in 2020 een bedrag van 500.000 euro voor is vrijgemaakt.¹ Zodat de getroffen vrouwen in ons land spoedig de duidelijkheid krijgen die zij verdienen.

¹ Kamerstuk 35300-XVI-133.

PM 110.48 Politieke Motie

Titel motie: **Reductie zout**

Indiener: Jesse Koper e.a.

Woordvoerder: Jesse Koper

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- er in Nederland jaarlijks 12.900 doden vallen door ongezonde voeding, te weten te veel suiker, te veel zout en te veel verzadigd vet;
- Nederlanders een overgrote meerderheid van suiker, zout en vet via bewerkte voedingsmiddelen binnenkrijgen;
- door minder suiker, zout en verzadigd vet in voedingsmiddelen te verwerken er veel gezondheidswinst te boeken valt;
- het Akkoord Verbetering Productsamenstelling (AVP) is gesloten met de voedingsmiddelenindustrie waarin reductiedoelen werden gesteld voor 2015 tot en met 2020;
- het RIVM heeft geconcludeerd dat de doelen van het AVP eind 2020 bij lange na niet gehaald gaan worden;

overwegende dat:

- er nu onderhandeld wordt over de invulling van een nieuw nationaal akkoord van productverbetering;
- de voedingsmiddelenindustrie vijf jaar de tijd heeft gehad om via zelfregulering deze reductiedoelen te behalen;
- er zorgen zijn dit nieuwe akkoord weer een te vrijblijvend karakter krijgt;
- bij het vaststellen van het AVP een onafhankelijk wetenschappelijke adviescommissie (WAC) advies heeft gedaan over de benodigde maximale hoeveelheden en implementatiemogelijkheden en deze niet is overgenomen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten voor het overnemen van de adviezen van de wetenschappelijke adviescommissie;
- zich in te zetten voor het bindend maken van deze afspraken met zo nodig financiële sancties;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.49 Politieke Motie

Titel motie: **Al te goed is buurmansgek**

Indiener: AAV Utrecht
Woordvoerder: Dave van der Kruijssen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- patiënten zowel binnen als buiten Europa geen volledige toegang hebben tot innovatieve geneesmiddelen;
- er binnen Europa grote verschillen zijn in toegankelijkheid tot innovatieve geneesmiddelen;
- de Europese Commissie de afgelopen jaren 1,6 miljard heeft geïnvesteerd in geneesmiddelenonderzoek;
- op dit moment bij het verstrekken van publieke financiering geen voorwaarden worden verbonden die de toegankelijkheid van medicijnen waarborgen;

overwegende dat:

- de Europese Unie ernaar streeft dat iedere burger van de Europese Unie toegang heeft tot medische zorg;
- het Europees Parlement reeds een resolutie heeft aangenomen die oproept tot het nemen van maatregelen om de toegankelijkheid van innovatieve therapieën te waarborgen;
- Europa binnenkort een nieuw onderzoeks- en innovatieprogramma lanceert waaruit subsidies zullen voortvloeien;
- de prijzen van Europees gesubsidieerde geneesmiddelen moeten weerspiegelen dat zij met maatschappelijke gelden zijn gefinancierd;
- het verbinden van voorwaarden aan subsidies ervoor kan zorgen dat maatschappelijke verantwoorde prijzen worden gevraagd voor innovatieve geneesmiddelen en meer transparantie over kostenopbouw kan worden geboden;

verzoekt de delegatie in het Europees Parlement:

- een resolutie in te dienen die stelt dat er voorwaarden moeten worden verbonden aan het ontvangen van Europese subsidies voor geneesmiddelenonderzoek die de toegankelijkheid van de resulterende geneesmiddelen waarborgen;

en gaat over tot de orde van de dag.

<p>Terugkoppeling: Volgt voor congres 112.</p>

PM 110.51 Politieke Motie

Titel motie: **Vermindering verkooppunten tabak**

Indiener: AAV Haarlem
Woordvoerder: Ernst Millaard

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- ongeveer 75 kinderen per dag beginnen met roken;
- een beperking van het aantal verkooppunten van tabak ertoe bijdraagt dat (met name) minder jongeren beginnen met roken;
- er op dit moment te veel verkooppunten van tabak in Nederland zijn;
- de handhaving van de leeftijdsgrens in deze verkooppunten ernstig te kort schiet;

overwegende dat:

- het aantal verkooppunten van tabak drastisch moet worden verminderd, om zodoende de beschikbaarheid van tabak te verminderen en de naleving van de leeftijdsgrens te verbeteren;
- er geen level playing field is, omdat kinderen op een leeftijd waarop ze geacht worden nog niet zelfstandig keuzes te maken – beginnen aan sigaretten waar de fabrikant bewust onnodige stoffen aan toevoegt met als enige reden die vrije wil uit te schakelen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- in aanvulling op de maatregelen die reeds zijn aangekondigd in het kader van het Nationaal Preventieakkoord, de Tabaks- en rookwarenwet met onmiddellijke ingang aan te passen, zodanig dat het verboden is zonder daartoe strekkende vergunning van de burgemeester bedrijfsmatig of anders dan om niet tabaksproducten aan particulieren te verstrekken of met dat doel aanwezig te hebben en dat een zodanige vergunning alleen kan worden verleend aan een tabaksspeciaalzaak;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

In lijn met de gedachte achter deze motie heeft de Tweede Kamerfractie op 3 maart vóór de motie Kuik/Dik-Faber (35 321, nr. 11) gestemd over de snelle afbouw van de verkoop van tabaksproducten.

PM 110.53 Politieke Motie

Titel motie: **Stigmatisering in de GGZ**

Indiener: Thema-Afdeling Zorg en Welzijn
Woordvoerder: Aukelien van Nijen

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- op pagina 15 van het regeerakkoord 2017-2021 het volgende staat onder het kopje Geestelijke Gezondheidszorg: "We zetten de beweging door om mensen met een psychische stoornis zo veel mogelijk mee te laten doen in de samenleving en stigmatisering tegen te gaan";

overwegende dat:

- een psychiatrische ziekte vaak niet anders een leven van iemand beïnvloedt dan een willekeurige lichamelijke ziekte;
- de behandeling van psychiatrische ziekten bij kinderen niet meer wordt vergoed vanuit de zorgverzekering, wat een stigmatiserend effect in zich heeft;
- er stemmen op gaan om ook behandeling van bepaalde psychiatrische ziekten bij volwassenen en ouderen uit de zorgverzekering te halen, wat een uiting is van anders denken over deze ziekten;
- door de ontstane onduidelijkheid omtrent het stellen van diagnoses en het classificeren in de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM), ten behoeve van de facturering van zorg, de sector bijna geen ruimte meer biedt voor medisch-psychiatrisch denken;
- door meer in medische terminologie te praten bij psychiatrische ziekten, stigmatisering kan worden voorkomen.

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- om actief aan de slag te gaan om stigmatisering van psychiatrische ziekten en psychiatrische patiënten tegen te gaan;

en gaat over tot de orde van de dag.

Terugkoppeling:

Volgt voor congres 112.

PM 110.54 Politieke Motie

Titel motie: **Jeugd-GGZ**

Indiener: AAV Apeldoorn
Woordvoerder: Quirine Lensvelt

Het D66 congres op zaterdag 9 november 2019 bijeen te Breda,

constaterende dat:

- de wachtlijsten in de Jeugdzorg extreem hoog oplopen tot wel een half jaar;
- dit m.n. geldt voor de gespecialiseerde Jeugdzorg en in het bijzonder voor jeugd met psychiatrische problematiek die daarbij in de knel komen;
- dat de problemen in de Jeugd-GGZ zijn vergroot nadat deze is losgemaakt uit de gehele GGZ en bij het algemeen Jeugdbeleid van de gemeenten terecht is gekomen, dat vooral op preventie gericht is en niet gespecialiseerd is in psychiatrie;

overwegende dat:

- dit een onwenselijke situatie is waarbij kinderen verder in de problemen komen;
- dat de voorkeur wordt gegeven aan terugbrengen van de Jeugd-GGZ in de algemene GGZ met bijbehorende financiering;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- de knip in de GGZ tussen volwassenen en jeugd (weer) ongedaan te maken, zodat de specialistische GGZ-zorg weer een doorlopende gespecialiseerde zorg kan zijn;

en gaat over tot de orde van de dag.

<p><u>Terugkoppeling:</u> Volgt voor congres 112.</p>
--